

Briuselis, 2015 06 26
COM(2015) 313 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

dėl Sąjungos finansų vertinimo pagal pasiektus rezultatus

{SWD(2015) 124 final}
{SWD(2015) 125 final}

Turinys

SANTRUMPŲ SĄRAŠAS	3
IVADAS.....	5
Ataskaitos pagal 318 straipsnį svarba.....	5
Šių metų ataskaita	6
1. STRATEGIJA „EUROPA 2020“ IR ES BIUDŽETO PRIDĖTINĖ VERTĖ	9
1.1. Pažangos, siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų, santrauka.....	9
1.2 ES biudžeto panaudojimo vidaus ir išorės politikos prioritetams pavyzdžiai	10
1 pavyzdys. SUSITARIMAS DĖL EKONOMIKOS AUGIMO IR DARBO VIETŲ KŪRIMO. Kaip projektų obligacijų iniciatyva padėjo gauti papildomą finansavimą svarbiems infrastruktūros projektams	10
2 pavyzdys. KOVA SU EBOLOS VIRUSU. Kaip suderinti ES atsakomieji veiksmai padėjo greitai suteikti finansinę, organizacijų ir humanitarinę pagalbą kovoje su Ebolos epidemija Afrikoje	11
2. PASIEKTŲ REZULTATŲ APŽVALGA	14
2.1. Pažangus ir integracinis augimas (1 biudžeto išlaidų kategorija)	14
A) KONKURENCINGUMAS AUGIMUI IR UŽIMTUMUI SKATINTI (1a išlaidų kategorija).....	14
B) EKONOMINĖ, SOCIALINĖ IR TERITORINĖ SANGLAUDA (1B biudžeto išlaidų kategorija).....	20
2.2. Tvarus augimas. Gamtos ištekliai (2 biudžeto išlaidų kategorija).....	28
2.3. Saugumas ir pilietybė (3 biudžeto išlaidų kategorija).....	32
2.4. Europos vaidmuo pasaulyje (4 biudžeto išlaidų kategorija)	34
3. IŠVADA.....	39

Santrumpų sąrašas

PMIF	Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas
BŽŪP	Bendra žemės ūkio politika
EITP	Europos infrastruktūros tinklų priemonė
BUSP	Bendra užsienio ir saugumo politika
SF	Sanglaudos fondas
BŽP	Bendra žuvininkystės politika
COSME	Įmonių konkurencingumo ir MVĮ programa
VBP	Vystomojo bendradarbiavimo priemonė
EŽŪGF	Europos žemės ūkio garantijų fondas
EPF	Europos plėtros fondas
EŽŪFKP	Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai
EŽF	Europos žuvininkystės fondas
USIP	Užimtumo ir socialinių inovacijų programa
EIB	Europos investicijų bankas
EDŽTRP	Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonė
EJRŽF	Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas
EKP	Europos kaimynystės priemonė
ERPF	Europos regioninės plėtros fondas
ESF	Europos socialinis fondas
ESIF	Europos struktūriniai ir investicijų fondai
USIP	Užimtumo ir socialinių inovacijų programa
EPLSAF	Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondas
BP 7	Mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintoji bendroji programa (2007–2013 m. DFP)
„Horizontas 2020“	ES bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa (2014–2020 m. DFP)
SP	Stabilumo priemonė
BBSSP	Bendradarbiavimo branduolinės saugos srityje priemonė
IcSP	Pagalbinė taikos ir stabilumo užtikrinimo priemonė
BBSSP	Bendradarbiavimo branduolinės saugos srityje priemonė
PNPP	Pasirengimo narystei paramos priemonė

VSF	Vidaus saugumo fondas
DFP	Daugiametė finansinė programa
VP	Veiksmų programos
PS	Partnerystės susitarimai
POI	Projektų obligacijų iniciatyva
SCSM	Sąjungos civilinės saugos mechanizmas
JUI	Jaunimo užimtumo iniciatyva

IVADAS

Ataskaitos pagal 318 straipsnį svarba

SESV 318 straipsniu reikalaujama, kad Komisija, laikydamasi metinės biudžeto įvykdymo patvirtinimo procedūros, kasmet teiktų Europos Parlamentui ir Tarybai Sąjungos metinio finansų vertinimo pranešimą, pagrįstą pasiektais rezultatais (toliau – ataskaita pagal 318 straipsnį arba ataskaita). Jos pagrindu Europos Parlamentas gali išnagrinėti ES biudžeto vykdymą, taip pat biudžeto vykdymo atitiktį, teisėtumo ir tvarkingumo klausimus. Pastarieji aspektai nagrinėjami Komisijos rezultatų valdymo srityje apibendrinamojoje ataskaitoje¹.

Maždaug 80 proc. ES biudžeto yra valdoma pagal Komisijos ir valstybių narių pasidalijamojo valdymo principą, o 20 proc. tiesiogiai valdo Komisija. Valstybės narės privalo bendradarbiauti su Komisija programų įgyvendinimo, vertinimo ir ataskaitų teikimo klausimais. Komisija yra atskaitinga Europos Parlamentui ir Tarybai už ES biudžeto vykdymą, o Parlamentas, remdamasis Tarybos rekomendacija, patvirtina, kad Komisija biudžetą įvykdė.

Stebėjimo ir vertinimo sistemos (įskaitant veiklos rezultatų tikslus ir rodiklius bei vertinimo ir ataskaitų teikimo tvarką) yra nurodytos išlaidų programose pagal Parlamento ir Tarybos priimtą 2014–2020 m. daugiamečių finansinę programą (DFP). Komisija įtraukė tuos veiklos rezultatų tikslus ir rodiklius, kurie papildo jos generalinių direktoratų valdymo planuose nurodytus valdymo tikslus ir rodiklius, kad jais būtų remiamasi metinėse veiklos ataskaitose. Komisija apibendrina išlaidų teisėtumą ir tvarkingumą bei ES biudžeto valdymą ir vykdymą ir už tai atsiskaito metinėje apibendrinamojoje ataskaitoje, grindžiamoje metinių veiklos ataskaitų informacija.

Todėl metiniam biudžeto įvykdymo patvirtinimui teikiama įvairių kategorijų informacija. Ji apima metines finansines ataskaitas ir Sąjungos finansinę turto ir įsipareigojimų ataskaitą, informaciją apie išlaidų teisėtumą ir tvarkingumą, informaciją apie pažangą, padarytą įgyvendinant ir valdant finansines programas, ir informaciją apie pasiektus rezultatus².

J.-C. Junckerio vadovaujama Komisija nurodė, kad ji užtikrins, jog „*kiekvienas veiksmas, kurio imsimės, suteiks optimaliausius rezultatus ir pridėtinę vertę.*“³ Tai kartu su jos geresnio reglamentavimo politika reiškia tvirtą įsipareigojimą siekti, kad ES biudžete daugiausiai dėmesio būtų skirta veiklos rezultatams.

Parlamentas ir Audito Rūmai pareikalavo, kad ataskaitoje pagal 318 straipsnį būtų kasmet pateikiama naujausia informacija apie pažangą, siekiant programos tikslų, ir apie programų indėlį, siekiant bendrų ES tikslų. Komisija atsiliepė į prašymą, pateikdama informaciją apie ES politikos tikslų, taip pat programos tikslų, įgyvendinimą. Tačiau šiomis aplinkybėmis reikia atsižvelgti į įvairius veiksnus.

Pirma, dėl to, kad metinio biudžeto įvykdymas tvirtinamas netrukus po išlaidų, kurios turi būti patvirtintos, metų pabaigos, naujausios informacijos apie programos veiklos rezultatus išsamumas yra ribotas. Taip yra todėl, kad, nors ir įmanoma kasmet pateikti ataskaitą apie išleistas lėšas, apie įvykdytus veiksmus, kurie buvo finansuojami iš ES lėšų, ir apie iškart pasireiškiančius ir tiesioginius jų

¹ Žr. COM(2015) 279 final 2014 m. Komisijos rezultatų valdymo srityje apibendrinamoji ataskaita, 2015 m. birželio 3 d.

² Žr. 318 straipsnį ir SESV.

³ Komisijos pirmininko J.-C. Junckerio įgaliojantieji raštai.

veiksmų rezultatus, pateikti ataskaitas apie išsamesnius ES intervencijų poveikio ekonomikai ir visuomenei rezultatus per tokį trumpą laiką yra neįmanoma.

Kaip pripažįstama DFP vertinimo ir ataskaitų teikimo sistemoje, išsamesnė informacija apie veiklos rezultatus pradedama gauti tik įpusėjus įgyvendinti kiekvieną programą. Tai įmanoma praėjus pakankamai laiko nuo lėšų išleidimo ir atitinkamų veiksmų, kurie galėtų turėti poveikį, įvykdymo momento. Veiksmų poveikio tvirtumas ir tvarumas taip pat gali būti vertinami po kelerių metų, analizuojant atsirandančias tendencijas. Pavyzdžiui, teikiant finansinę paramą ilgalaikių bedarbių perkvalifikavimui per vienus metus gali pagerėti kitais metais ketinamų organizuoti mokymų kokybė arba kiekybė. Dėl to darbo rinka aukštesnės kvalifikacijos asmenimis galbūt gali pasipildyti kitais metais. Tada, remiantis metinėse ataskaitose po kelerių metų nustatytomis tendencijomis, bus galima įvertinti tvarų tų pokyčių poveikį šių asmenų ilgalaikio naujo įsidarbinimo prasme. Štai kodėl reguliari informacija apie įdirbį ir ES išlaidų rezultatus yra pateikiama metinėse ataskaitose, o bendrų finansinių intervencijų rezultatų ataskaitos pradedamos rengti tik įpusėjus septynerių metų DFP, vykdant laikotarpio vidurio vertinimus, ir yra parengiamos tik praėjus keleriems metams po DFP pabaigos – vykdant *ex post* vertinimus.

Antra, įvairūs išorės veiksniai dar labiau trukdo nustatyti ryšį tarp atliktų veiksmų ir pažangos, siekiant ES politikos tikslų. Toliau nagrinėjant bedarbių mokymo pavyzdį, reikia pasakyti, kad didelį poveikį užimtumui atskirose šalyse ir regionuose, nepaisant mokymo kiekio ir kokybės, turi įvairūs veiksniai, įtakojantys prekybos sąlygas pasaulyje ir privačiojo sektoriaus sprendimų priėmimą dėl gamybos vietos atskirose pasaulio vietose.

Trečia, taip pat reikia atsižvelgti į faktą, kad visos ES išlaidos sudaro tik 2 proc. ES viešųjų išlaidų ir 1 proc. bendrųjų nacionalinių pajamų. Nors ES lėšos gali sukurti nacionalinių išlaidų pridėtinę vertę, ir to yra siekiama, kad būtų užtikrinta veiksminga bendroji rinka, sumažinti regionų vystymosi ir pajamų skirtumai ir t. t., ES finansavimo programų sukuriamas poveikis išlaidoms yra ribotas dėl to, kad susijusios sumos, palyginti su visu viešuoju finansavimu ir padėtimi rinkoje, yra santykinai mažos. Į šiuos visus veiksnius reikia atsižvelgti, vertinant, kaip 318 straipsnio ataskaita gali prisidėti prie ES metinio biudžeto įvykdymo patvirtinimo.

Tolesnės šios ataskaitos dalis reikia vertinti atsižvelgiant į Komisijos nuolatinio darbą siekiant rezultatų per visą biudžeto ciklą, kad būtų užtikrinta patikimiausia informacija asignavimų sprendimams pagrįsti; sumažinta administracinė našta, supaprastinta ir pagreitinta prieiga prie ES finansų ir taikomos ekonomiškės kontrolės priemonės. Be to, daug dėmesio skiriama institucijų tarpusavio ryšiams ir dialogui, kaip pasiekti geriausių rezultatų ir geriau informuoti visuomenę. Veiklos rezultatais grindžiamo biudžeto sudarymo tarpinstitucinė darbo grupė, kuri turi būti sukurta Parlamento reikalavimu, turėtų padėti pasiekti bendresnį supratimą, kuris taptų pagrindu priimti sprendimus ateityje dėl geriausio būdo, kaip sudaryti rezultatais grindžiamą ES biudžetą.

Šių metų ataskaita

Sąjungos 2014–2020 m. laikotarpio biudžetas (2014–2020 m. DFP) yra suskirstytas į atskiras išlaidų kategorijas (biudžeto išlaidų kategorijas), atitinkančias įvairias ES veiklos sritis: 1) pažangus, tvarus ir integracinis augimas; 2) tvarus augimas. Gamtos ištekliai; 3) saugumas ir pilietybė ir 4) Europos

vaidmuo pasaulyje. Didžiausias numatytas finansavimas šioms sritims yra 960 mlrd. EUR⁴ per 7 metų laikotarpį.

2014 finansiniais metais pradėta įgyvendinti programos pagal naują DFP⁵. Kartu įgyvendinant projektus pagal ankstesniu 2007–2013 m. DFP laikotarpiu finansuojamas programas, išlaidos tęsiasi. Kaip nurodyta praėjusių metų ataskaitoje pagal 318 straipsnį⁶, 2014 m. ataskaitoje bus atsižvelgiama į ankstyvuosius 2014–2020 m. DFP programų įgyvendinimo pažangos požymius ir projektų, finansuotų pagal ankstesnes 2007–2013 m. DFP programas, rezultatų bei poveikio turimą grįžtamąją informaciją. Ataskaita yra pagrįsta Komisijos departamentų metinių veiklos ataskaitų informacija, kurioje apjungti stebėjimo duomenys ir Europos Audito Rūmų vertinimo ir veiklos rezultatų audito metu surinkti įrodymai. Šiose metinėse veiklos ataskaitose pateikiama išsami informacija apie rodiklius, kuriais matuojama pažanga siekiant rezultatų atskirose ES politikos srityse. Visos Komisijos pažanga pagal pagrindinius rezultatų rodiklius yra apžvelgta 2014 m. Komisijos rezultatų valdymo srityje apibendrinamojoje ataskaitoje.

Pagrindinių išlaidų programų, finansuojamų pagal 2007–2013 m. DFP, *ex post* vertinimai dar nėra parengti. Todėl šių metų ataskaita parengta tarpiniu laikotarpiu, kuriuo toliau rengiamos ankstesnių DFP rezultatų ataskaitos ir pradedamos leisti lėšos pagal naują DFP.

Ataskaitoje atsižvelgta į Europos Parlamento, Tarybos ir Audito Rūmų⁷ reikalavimus ataskaitose daugiau dėmesio skirti biudžeto įnašui į strategiją „Europa 2020“ ir į biudžeto suteikiamą ES pridėtinę vertę.

Į ataskaitą įtraukta pažanga, siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų, santrauka. Geriausias tokios pažangos pavyzdys – kaip buvo sukauptos lėšos, reaguojant į valstybių vadovų 2012 m. iniciatyvą suteikti papildomą postūmį strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimui – sudarytas Susitarimą dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. Pagal šį susitarimą finansuojamos iniciatyvos, skirtos kovoti su ekonomikos nuosmikiu. Vienos iš šių iniciatyvų – projektų obligacijų iniciatyvos – rezultatai buvo pateikti 2014 m. Ataskaitoje taip pat pateikti ES biudžetu sukurtos pridėtinės vertės pavyzdžiai, kartu pateiktas tarnybų darbinis dokumentas (SWD1), skirtas ES intervencijų veiksmingumui ir efektyvumui, ir jų sukuriamai sąveikai, kuria papildoma ES pridėtinė vertė.

Galiausiai, kaip ir ankstesnėje ataskaitoje, pridedamas tarnybų darbinis dokumentas (SWD2), kuriame išdėstyta, kaip Komisija įgyvendino 2013 m. veiksmų planą dėl vertinimo ataskaitos pagal 318 straipsnį rengimo.

Ataskaitos struktūra:

- 1 skirsnyje pateikta pažangos, siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų, santrauka; pateikiamas pavyzdys, kaip buvo sutelktos ES biudžeto lėšos vidaus ir išorės politikos prioritetams. 1 pavyzdys rodo, kaip ES biudžetu, pasinaudojus projektų obligacijų iniciatyva, skolintomis lėšomis buvo sukauptas finansavimas svarbiems infrastruktūros projektams. 2

⁴ 2011 m. kainomis.

⁵ Trumpas pagrindinių programų apibūdinimas pateikiamas atskiruose šios ataskaitos skyriuose. Išsamią informaciją galima rasti http://ec.europa.eu/budget/mff/programmes/index_en.cfm arba [Commission's Programme Statements of operational expenditure](#).

⁶ 2014 m. birželio 26 d. COM(2014) 383 *final* ir SWD(2014) 200 *final*.

⁷ Europos Parlamento 2013 m. rezoliucija dėl biudžeto įvykdymo patvirtinimo, Tarybos rekomendacija dėl 2013 m. biudžeto įvykdymo patvirtinimo ir Europos Audito Rūmų 2013 m. metinė ataskaita dėl biudžeto įvykdymo.

pavyzdys rodo ES biudžeto pridėtinę vertę koordinuojant finansinę, organizacinę ir humanitarinę pagalbą kovoje su Ebolos epidemija Afrikoje.

- 2 skirsnyje pateikta išsami pažangos, pasiektos naudojant Sąjungos lėšas, ataskaita pagal kiekvieną DFP išlaidų kategoriją. Ji padalyta į du pagrindinius skyrius: Sąjungos vidaus politiką ir Sąjungos išorės politiką. Pagal šią struktūrą Komisija atsiskaito už programų rezultatus ir poveikį bei veiklos aspektus, susijusius su programų rezultatais.
- 3 skirsnyje apibendrinti svarbiausi nustatyti faktai ir padarytos išvados.

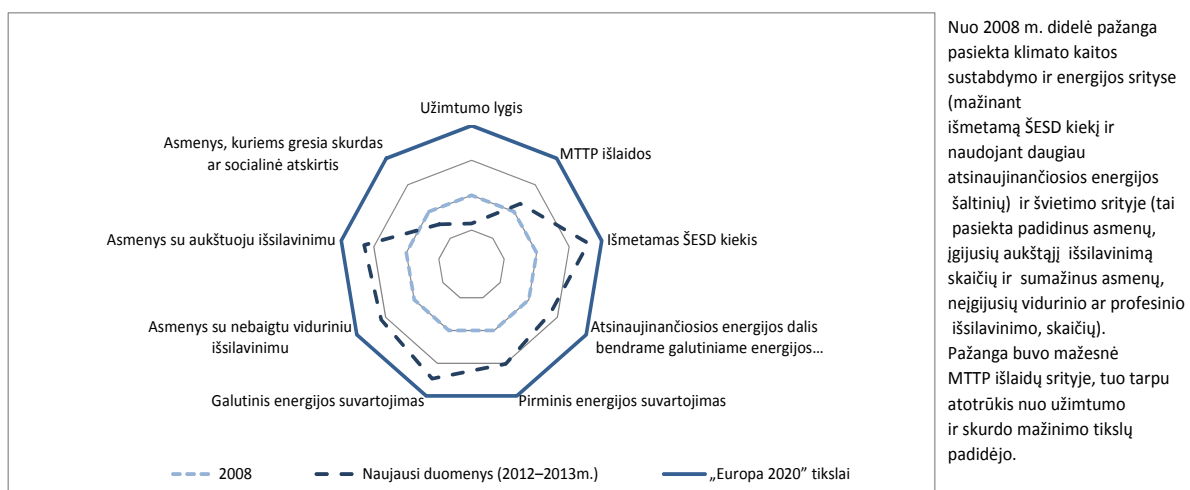
1. Strategija „Europa 2020“ ir ES biudžeto pridėtinė vertė

1.1. Pažangos, siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų, santrauka

„Europa 2020“ yra 2010 m. pradėta įgyvendinti Europos Sąjungos dešimties metų ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo strategija. Kad būtų užtikrintas pažangus, tvarus ir integracinis augimas, strategijoje iškelti penki pagrindiniai tikslai užimtumo, mokslinių tyrimų ir plėtros, klimato ir energetikos, švietimo, kovos su skurdu ir socialine atskirtimi srityse. Tuos tikslus kiekviena valstybė narė sukonkretina kaip nacionalinius tikslus. 2014–2020 m. DFP biudžetas yra vienas iš ES svertų, padedančių siekti šių tikslų.

Pagrindinį vaidmenį įgyvendinant tikslus atlieka nacionalinės vyriausybės. Daugumos politikos sričių nacionaliniai tikslai nėra pakankamai plataus masto, kad bendrai būtų pasiektas ES lygmens mastas⁸, o ES biudžetas, sudarantis maždaug 2 proc. visų viešųjų išlaidų ES, nėra pakankamas, kad šį trūkumą pašalintų.

Toliau pateiktoje diagramoje pavaizduota nuo 2008 m. padaryta pažanga ir nurodyta, kiek trūksta iki „Europa 2020“ pagrindinių tikslų įgyvendinimo.

Šaltinis. 2015 m. kovo 2 d. Eurostato leidinys

Jei įmanoma, šios ataskaitos skyriai yra suskirstomi pagal strategijos „Europa 2020“ pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo prioritetus, o ES programų rezultatai susiejami su strategijos „Europa 2020“ tikslais. Atskiruose skyriuose pateikti rezultatai turėtų būti aiškinami atsižvelgiant į pirmiau apibūdintą bendrą strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo pažangą.

ES biudžetas naudojamas siekiant įgyvendinti ilgalaikius strategijos „Europa 2020“ tikslus ir įvykdyti trumpalaikius uždavinius. Iš dviejų toliau pateiktų pavyzdžių matyti, kaip naudojamos ES lėšos, siekiant trumpalaikių išorės ir vidaus politikos prioritetų.

⁸ COM(2015) 100 „Viešų konsultacijų dėl pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos „Europa 2020“ rezultatai“, p. .

1.2 ES biudžeto panaudojimo vidaus ir išorės politikos prioritetams pavyzdžiai

1 pavyzdys. SUSITARIMAS DĖL EKONOMIKOS AUGIMO IR DARBO VIETŲ KŪRIMO. Kaip projektų obligacijų iniciatyva padėjo gauti papildomą finansavimą svarbiems infrastruktūros projektams

ES valstybių vadovai, norėdami paskatinti strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimą, 2012 m. birželio mėn. priėmė Susitarimą dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo. Pagal šią iniciatyvą numatyta keletą tikslinių veiksmų, kurių turi imtis valstybės narės, Komisija ir EIB⁹. Vienas iš šių veiksmų buvo pradėti įgyvendinti bandomąjį projektą „projektų obligacijų iniciatyva“ (POI), kurį finansuoja EIB, o iš ES biudžeto skiriama 230 mln. EUR. Buvo apskaičiuota, kad bandomasis POI projektas turėtų pritraukti iki 4,5 mlrd. EUR papildomų investicijų į bandomuosius pagrindinių transporto, energijos ir plačiajuosčio ryšio infrastruktūrų projektus, suteikdamas užimtumą ir tuo pačiu prisidedamas prie būsimo ekonomikos augimo ir darbo vietų sukūrimo.

2014 m. gauta įrodymų, kad projektų obligacijų iniciatyva padėjo sutelkti papildomų lėšų. Iš 4,5 mlrd. EUR apie 2,1 mlrd. EUR projekto kapitalo išlaidų padengta iš lėšų, kurios buvo gautos kaip ES ir (arba) EIB kreditas infrastruktūros projektams trijuose sektoriuose; maždaug 2 mlrd. papildomų kapitalo išlaidų projektams ketinama padengti artimiausioje ateityje.

Jau sudaryti finansiniai susitarimai dėl keturių projektų, kuriems teikiamas finansavimas iš ES biudžeto:

1. Naujas greitkelis (A11) Belgijoje (visa projekto kaina – 657,5 mln. EUR). Nutiesus A11, bus sukurta tiesioginė jungtis greitkelio tarp Zebrügės uosto ir Europos greitkelių tinklo.
2. Vokietijos greitkelio tarp Bodersholmo ir Hamburgo (A7) prailginimas (visa projekto kaina – 772 mln. EUR). A7 yra ilgiausias Vokietijos greitkelis ir viena iš svarbiausių šiaurės ir pietų jungčių tarp Skandinavijos ir Vidurio Europos. Projektas sudaro sąlygas padidinti eismą šiame greitkelyje.
3. Plačiajuosčio ryšio infrastruktūros („Aksionė“) projektas Prancūzijoje (visa projekto kaina – 189,1 mln. EUR). EIB, su parama iš ES biudžeto, sukurta kredito vertės padidinimo struktūra akredityvo forma padėjo bendrovei pirmą kartą Europoje įtraukti į prekybos sąrašus ir klasifikuoti telekomunikacijų sektoriaus projekto obligacijas. Šiuo projektu remiama plačiajuosčio ryšio tinklo, daugiausiai mažai apgyvendintuose Prancūzijos regionuose, techninė priežiūra ir plėtra.
4. 504 MW *Greater Gabbard* energijos perdavimo iš jūros projekto Jungtinėje Karalystėje (visa projekto kaina – 420 mln. EUR). Tai pirmas reikšmingo dydžio energijos perdavimo iš jūros projektas, sudominęs kapitalo rinkas. *Greater Gabbard* sandoris rodo, kad į apyvartą išleistomis valstybės obligacijomis pasinaudojant kredito vertės padidinimu pagal POI, o ne įprastu banko finansavimu, įgyjamas reikšmingas pranašumas kainodaros srityje.

Pasirašytais sandoriais pasiektas¹⁰ sverto poveikis yra maždaug lygus devyniems. Palyginti su EIB privilegijuotuoju kreditavimu, EIB pagal projektų obligacijų iniciatyvą priimta subordinuotoji pozicija turėjo aiškų skatinamąjį poveikį į projektus pritraukiant privačiuosius investuotojus. EIB, kaip kredito vertės didintojo, vaidmuo patikino privačiuosius investuotojus, kad bankas įsitrauks į

⁹ 4-ojoje ataskaitoje pagal 318 straipsnį įtraukta informacija apie struktūrinių fondų perkėlimą, siekiant paskatinti ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą.

¹⁰ Visa projekto kaina pagal EB atskirą įsipareigotą įnašą.

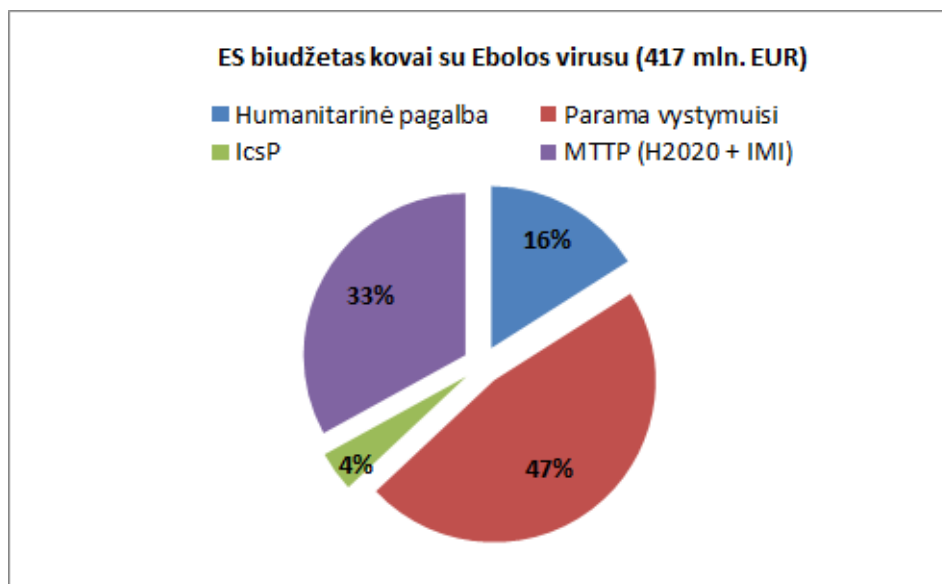
projekto viešojo pirkimo procedūrą ankstyvame etape. Tai leido atitinkamų projektų bendrovių išleistoms obligacijoms suformuoti įvairiems instituciniams investuotojams patrauklų rizikos profilį. Projektų obligacijų alternatyva, siejama su POI kredito vertės padidiniu, suteikė esminių kainodaros pranašumų valdžios institucijai, palyginti su banko finansavimu, ir atitinkamai suteikė didesnę vertę vartotojams.

Be to, pagal Susitarimą dėl ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo didžioji dalis struktūrinių fondų (dabar Europos struktūriniai ir investicijų fondai – ESI fondai) lėšų skiriama ekonomikos augimo skatinimo priemonėms, pavyzdžiui, mokslinių tyrimų ir inovacijų rėmimui, MVĮ ir užimtumo skatinimui. Šios ataskaitos 2.1 B skyriuje pateikiama išsamesnė informacija apie ESI fondų rezultatus šiose srityse, taip pat apie investicijas, kurios buvo sutelktos šiuo tikslu pagal naują DFP.

2 pavyzdys. KOVA SU EBOLOS VIRUSU. Kaip suderinti ES atsakomieji veiksmai padėjo greitai suteikti finansinę, organizacijų ir humanitarinę pagalbą kovojant su Ebolos epidemija Afrikoje

2014 m. Ebolos pandemija – pasaulinio masto ir susirūpinimą visam pasauliui kelianti krizė. Didžiausiais pandemijos židiniais buvo trys Vakarų Afrikos valstybės (Liberija, Siera Leonė ir Gvinėja). Iki 2014 m. pabaigos pandemija nusinešė maždaug 8 800 žmonių gyvybių, o Ebolos virusu užsikrėtė daugiau kaip 22 000 asmenų. Siekiant sunaikinti Ebolos virusą, reikalingi iš esmės pasauliniu lygmeniu remiami vietos veiksmai.

Dalyvaudama didesnio masto tarptautiniuose veiksmuose, ES greitai sutelkė lėšas kovai su epidemija – iki 2014 m. gruodžio mėn. sutelkta daugiau kaip 1,1 mlrd. EUR¹¹. Iš ES biudžeto sukauptas įnašas sudarė maždaug 417 mln. EUR¹². Tam buvo sutelktos įvairių biudžeto išlaidų kategorijų lėšos, kaip pavaizduota toliau.

ES biudžeto lėšomis prisidedama prie epidemijos stebėjimo, diagnostikos, gydymo ir apsirūpinimo medicinos priemonėmis; į vietą siunčiami gydytojai, slaugytojai ir kilnojamosios laboratorijos; apmokomi sveikatos darbuotojai ir organizuojamos informuotumo didinimo akcijos. Be to, ES

¹¹ Šis skaičius apima valstybių narių ir Komisijos finansavimą.

¹² Lėšos apėmė 68,5 mln. EUR humanitarinį finansavimą, suteiktą per humanitarines partnerių organizacijas, tenkinančias neatidėliotinus poreikius; 194 mln. EUR plėtos ir spartaus atgaivinimo pagalbą, siekiant pagerinti vyriausybės gebėjimą teikti būtiniausias viešąsias paslaugas; 16,5 mln. EUR pagal Pagalbinę taikos ir stabilumo užtikrinimo priemonę (IcsP), siekiant sumažinti įtampą ir karo veiksmus susijusiose šalyse, ir 138 mln. EUR moksliniams tyrimams pagal programą „Horizontas 2020“ ir naujoviškų vaistų iniciatyvą (NVI).

vaidmuo buvo ne tik koordinuoti atsakomuosius veiksmus, bet ir pagerinti trečiųjų šalių gebėjimus reaguoti į šias grėsmes. Ji rėmė stabilizavimo veiksmus paveiktose šalyse, o šiuo metu padeda joms atsigauti.

2014 m. Europos Sąjunga įrodė, kad jos veiksmai sukuria pridėtinę vertę, keliais aspektais:

- **veiksmingumo:** ES veiksmai buvo vienintelis būdas pasiekti greitų ir veiksmingų rezultatų koordinuotai. Pavyzdžiui, ES koordinavo prevencinius veiksmus pačioje Europos Sąjungoje: dalijamasi informacija ir geriausia patirtimi, kvalifikuotų sveikatos priežiūros specialistų mainus ir palaikė platų humanitarinės srities ekspertų tinklą;
- **efektyvumo:** veiksmai ES lygmeniu leido ekonomiškiau panaudoti lėšas, nes buvo sutelkti ištekliai ir patirtis. Tokiais veiksmais buvo galima pasinaudoti masto ekonomija, o tai sukūrė pridėtinę vertę. Pavyzdžiui, įgyvendinant programą „Horizontas 2020“, kuriame ekonomiškai efektyvus gydymas, skiepai ir greitos diagnostikos metodai;
- **sąveikos:** ES veiksmai papildė veiksmus valstybių narių lygmeniu ir sukūrė svertą poveikį, nes jie sumažino skirtumus ir sukūrė sąveiką.

Toliau parodyta, kaip įvairiomis ES programomis buvo prisidėta prie bendrų pastangų.

Darbuotojai ir įranga

Ebolos viruso padėtį atidžiai stebi ES reagavimo į nelaimės koordinavimo centras (ERNKC), kuris atlieka reagavimo centro funkcijas, vadovaujant ES koordinatoriui Ebolos viruso klausimais, Komisijos nariui Christosui Stylianidesui. ERNKC suteikia koordinavimo platformą, siekiant veiksmingiau koordinuoti Europos pagalbą. Buvo įsteigta darbo grupė Ebolos virusinės ligos klausimais, kuri susitinka kasdien, kad aptartų bendrus veiksmus.

Kita esminė sudedamoji dalis buvo oro transportas, siekiant pristatyti į vietą arba perkelti iš vienos vietos į kitą sveikatos priežiūros darbuotojus ir atsargas. Padedant ERNKC, Olandijos jūriniu laivu buvo atgabenta devynių valstybių narių suteikta 5 000 tonų pagalba, įskaitant greitosios pagalbos automobilius, sunkvežimius, kilnojamąsias ligonines ir apsaugos įrangą. ES taip pat sukūrė medicininės evakuacijos sistemą visiems tarptautinės humanitarinės pagalbos darbuotojams – tai yra būtina sąlyga siekiant užtikrinti, kad į regioną keliautų daugiau sveikatos priežiūros darbuotojų.

Moksliniai tyrimai

Pasaulio sveikatos organizacijai (PSO) paraginus tarptautinę bendruomenę ieškoti būdų, kaip prisidėti prie kovos su Ebolos virusu, Komisija sutelkė finansavimą pagal programą „Horizontas 2020“ ir per precedento neturintį trumpą laikotarpį sugebėjo 2014 m. spalio mėn. pradėti mokslinių tyrimų projektus. Be to, Naujoviškų vaistų iniciatyva (NVI), kuri yra Europos Komisijos ir Europos farmacijos pramonės viešojo ir privačiojo sektoriaus partnerystė, iš farmacijos pramonės pritraukta 101 mln. EUR¹³.

Komisija taip pat padeda stebėti ir sekti epidemijos plitimą. Per Jungtinį tyrimų centrą, ES padeda PSO tobulinti Pavojų nustatymo ir rizikos vertinimo sistemą, kuri yra taikoma siekiant stebėti tolesnius epidemijos protrūkius jos jau apimtosiose vietovėse ir šalyse, kuo anksčiau nustatyti tolesnį ligos plitimą ir nustatyti reagavimo priemones.

¹³ http://ec.europa.eu/research/health/infectious-diseases/emerging-epidemics/ebola_en.html

Koordinuotos mokslinių tyrimų pastangos esant ekstremalioms situacijoms ir laikotarpiams tarp epidemijų yra esminis elementas, siekiant veiksmingai ir greitai reaguoti į užkrečiamųjų ligų protrūkius ateityje. Dėl šios priežasties Komisija ėmėsi bendradarbiavimo pasaulinių mokslinių tyrimų, susijusių su pasirengimu infekcinėms ligoms, srityje iniciatyvos. Jos tikslas – sukurti galimybę veiksmingas mokslinių tyrimų reagavimo per 48 valandas po ligos protrūkio priemones.

Visuomenės sveikata ir parengtis Europoje

Kelios sveikatos programoje dalyvaujančios laboratorijos susijungė, kad pagerintų diagnostinius pajėgumus dalyvaudamos veikloje, kuri apėmė veiklos parengties planų sudarymą, priemonių (diagnostinių rinkinių) įsigijimą, darbuotojų mokymus ir išorės kokybės užtikrinimo pratybių vykdymą. Visame tinkle buvo patikrinta daugiau kaip 220 mėginių. Tinklas taip pat pateikė kvalifikuotų darbuotojų panašiai laboratorijų veiklai Vakarų Afrikoje (Gvinėjoje, Liberijoje). Ši patirtis yra labai svarbi, nes ji taps reagavimo Europos lygmeniu pavyzdžiu panašių įvykių atveju.

Taip pat buvo pasirengta galimiems Ebolos virusinės ligos atvejams Europos Sąjungoje: visoje ES parengta apie 50 centrų su daugiau kaip 20 000 ligoninės lovų, sukurtas specializuotų laboratorijų, greitosios pagalbos ir oro transporto tinklas, apmokyti keli tūkstančiai medicinos darbuotojų, išplatinti informaciniai pranešimai oro ir jūrų uostuose bei žiniasklaidoje. Be to, 2014 m. spalio mėn., bendradarbiaujant su Pasaulio sveikatos organizacija, sukurtas ES mechanizmas, nagrinėjantis iš Afrikos į Europą išplitusios Ebolos virusinės ligos atvejus. Jį taikant, keturi Ebolos virusu užsikrėtę pacientai buvo perkelti į ligoninę Europoje.

Regionų parengtis

Siekiant prisidėti prie parengties Vakarų Afrikoje (ir kitur), pagalba buvo teikiama per Pagalbinę taikos ir stabilumo užtikrinimo priemonę (IcSP) ir kitas įgyvendinamas ES programas, pavyzdžiui, padedant atnaujinti ir aprūpinti įrangą Ebolos virusinės ligos gydymo skyrių centriniuose Dramblio Kaulo Respublikos ligoninėje, padedant tiekti vandenį ir įgyvendinti sanitarijos programą su higienos turinio pranešimais Bisau Gvinėjoje; arba Burkina Fasoje sukuriant infrastruktūrą, kuria prisidedama prie nacionalinio parengties plano.

ES tarnybose ir valstybėse narėse bei JT lygmeniu, patvirtinus JT generalinio sekretoriaus paskirtą aukšto lygio ekspertų grupę, jau pradėta keletą įgytos patirties pasidalinimo pratybių, susijusių su Ebolos viruso protrūkiu apskritai ir ES įsikišimo poveikiu konkrečiai. Šių skirtingų pratybių rezultatai bus gauti 2015 m.

2. PASIEKTŲ REZULTATŲ APŽVALGA

Šiame skirsnyje pateikiama rezultatų, kurie buvo pasiekti įgyvendinant pagrindines finansines programas 2014 m., apžvalga. Apžvalgos struktūra atitinka biudžeto išlaidų kategorijas. 2.1–2.3 skyriuose pateikiama Sąjungos vidaus politikos, o 2.4 skyriuje – Sąjungos išorės politikos apžvalga. Daugiausiai dėmesio skiriama pradiniais rezultatams, nes ilgesnės trukmės ir poveikio rezultatų dar reikia laukti.

Skyrių struktūra yra tokia:

1. Skirsnis, kuriame aptariamos 2014–2020 m. DFP programos pagal biudžeto išlaidų kategoriją, jų finansavimas, o prireikus apibūdinama, kaip jomis prisidedama prie strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo. Jei įmanoma, pateikiama ankstyvos įgyvendinimo pažangos apžvalga.
2. Atskirame skirsnyje pateikiami programų, finansuojamų pagal 2014–2020 m. DFP, rezultatai ir poveikis, taip pat pateikiama ES pridėtinės vertės pavyzdžių.
3. Atskiras skirsnis, skirtas veiklos rezultatams. Jame apibūdinami veiklos rezultatų eksploatacinių aspektų įrodymai, taip pat Komisijos veiksmai, kuriais siekiama pagerinti programų valdymą ir įgyvendinimą, siekiant pagerinti programų rezultatus.

2.1. Pažangus ir integracinis augimas (1 biudžeto išlaidų kategorija)

A) KONKURENCINGUMAS AUGIMUI IR UŽIMTUMUI SKATINTI (1a išlaidų kategorija)

2014 m. pagrindinės programos pagal biudžeto išlaidų kategoriją „Konkurencingumas augimui ir užimtumui skatinti“ (joms skirti 95 % įsipareigoto finansavimo) yra dideli infrastruktūros projektai (EGNOS ir „Galileo“, ITER, „Copernicus“), įgyvendinami pagal programą „Horizontas 2020“, Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP) ir programa „Erasmus+“¹⁴, pagal kurią finansuojami švietimas, mokymas, jaunimo ir sporto veiksmai. Nors veiksams, finansuojamiems pagal programą COSME, skirtas biudžetas absoliučiaja verte yra mažesnis, šie veiksmai yra reikšmingi Europos MVĮ. Kitoms mažesnio masto programoms skirtas 5 % finansavimas; jomis daugiausiai dėmesio skiriama konkretiems klausimams, kuriems reikalingas sprendimas Europos lygmeniu.

Kalbant apie biudžeto įsipareigojimų asignavimus, 2014 m. pirmiau nurodytoms programoms pagal 1a išlaidų kategoriją skirta 15,97 mlrd. EUR, o tai sudaro 12 % viso 2014 m. ES biudžeto 1–4 išlaidų kategorijoms.

Programa	2014 m. biudžeto įsipareigojimų asignavimai (mln. EUR)
Bendroji mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Horizontas 2020“	9 023,1
Dideli infrastruktūros projektai (ITER, EGNOS, „Galileo“, „Copernicus“)	2 418,9
Europos infrastruktūros tinklų priemonė (EITP)	1 976,2
Švietimo, mokymo ir sporto programa („Erasmus+“)	1 558,8
Įmonių konkurencingumas ir MVĮ (COSME)	254,1
Kitos (pvz., Socialinių pokyčių ir inovacijų programa, programos „Muitinė“, „Fiscalis“, Užimtumo ir socialinių inovacijų programa, Europos prisitaikymo	743,6

¹⁴ Apima visas ES ankstesnes švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto schemas, įskaitant mokymosi visą gyvenimą programą („Erasmus“, „Leonardo da Vinci“, „Comenius“, „Grundtvig“), programą „Veiklus jaunimas“ ir penkias tarptautinio bendradarbiavimo programas („Erasmus Mundus“, „Tempus“, „Alfa“, „Edulink“ ir bendradarbiavimo su pramoninėmis šalimis programa).

Šios pagrindinės finansinės programos padeda siekti strategijos „Europa 2020“ pažangaus ir tvaraus augimo prioritetų. Jomis remiamos investicijos į Europos ateitį įgyvendinant įvairias programas, kuriomis siekiama skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas, gerinti gebėjimų lygį ir mokymąsi visą gyvenimą, skatinti verslumą, pagerinti naudojimąsi pažangiaisiais tinklais ir skaitmenine ekonomika, kurti tarpusavyje susietus transeuropinius tinklus, investuoti į visą Europą apimančią infrastruktūrą ir siekti didesnio energijos bei išteklių veiksmingumo.

Strategijos „Europa 2020“ pagrindinis tikslas padidinti investicijas į MTTP iki 3 % BVP negali būti pasiektas, to ir nebuvo siekiama vien tik ES finansavimu, nes jis sudaro apie 10 % visų MTTP viešųjų išlaidų, kurias daugiausiai finansuoja valstybės narės. ES biudžetu siekiama kuo labiau padidinti ES finansavimo poveikį, skatinant partnerystes su valstybėmis narėmis ir tarp jų bei privačiojo sektoriaus organizacijų, pasinaudojant bendromis programomis bei viešojo ir privačiojo sektorių partnerystėmis, taip pat sukuriant svertų poveikį ES finansavimui per programose „Horizontas 2020“, EITP ir COSME numatytas finansines priemones.

Programos pagal šią išlaidų kategoriją įgyvendinamos taikant tiesioginį valdymą. Nuo 2014 m. jų įgyvendinimas iš dalies perduotas penkioms vykdomosioms įstaigoms: Mokslinių tyrimų vykdomajai įstaigai (REA), Europos mokslinių tyrimų tarybos vykdomajai įstaigai (EMTTVJ), Mažųjų ir vidutinių įmonių reikalų vykdomajai įstaigai (EASME), Inovacijų ir tinklų programų vykdomajai įstaigai (INEA) ir Švietimo, garso ir vaizdo bei kultūros vykdomajai įstaigai (EACEA).

2014 m. pradėta įgyvendinti visas programas pagal šią išlaidų kategoriją. 2014 m. paskelbti kvietimai teikti paraiškas pagal programą „Horizontas 2020“ jau sukėlė didelį susidomėjimą. 79 įvykusių konkursų rezultatas – pasirašyta 1 410 dotacijų susitarimų. Visų pirma, poreikis judumui, finansuojamam pagal programą „Erasmus+“, buvo didesnis, nei tikėtasi (švietimo ir mokymo srityje pateikta apie 21 000 projektų, o jaunimo srityje – daugiau nei 11 000), o bendradarbiavimo projektų (pateikta maždaug 12 000 projektų) poreikis, palyginti su turimu biudžetu, buvo labai didelis (dauguma atvejų buvo atrenkama 15 % ar net mažiau visų projektų). Mokslinių tyrimų bendrosios programos patrauklumą dar kartą parodo ne ES valstybių narių, paprašiusių prie jos prisijungti, skaičius. 2014 m. „Horizonto 2020“ asociacijos susitarimai pasirašyti su 12 šalių¹⁵, o prisijungti prie asociacijos paprašė dar dvi šalys¹⁶. Taip pat buvo atnaujinti susitarimai dėl mokslo ir technologijų su JAV, Ukraina ir Kinija.

Dėl programų „Galileo“, EGNOS ir „Copernicus“ Komisijai 2015–2020 m. tenka uždavinys skatinti vartotojų bendruomenes ir komercinius subjektus intensyviau naudoti ir komerciškai išnaudoti atitinkamus produktus¹⁷. Dar tik pati pradžia, bet išlieka perspektyvos, kad teiktinos paslaugos gali būti plečiamos, kaip planuojama, ir kad siūlomos paslaugos bus tinkamai panaudojamos komerciškai.

¹⁵ Albanija, Bosnija ir Hercegovina, buvusioji Jugoslavijos Respublika Makedonija, Juodkalnija, Serbija, Turkija, Islandija, Norvegija, Izraelis, Moldova, Norvegija, Farerų salos ir Šveicarija (po referendumo ir pasiekusi politinį susitarimą su ES, nuo 2014 m. rugsėjo 15 d. iki 2016 m. gruodžio 31 d. Šveicarija atgaline data prisijungė prie kai kurių programos „Horizontas 2020“ dalių, Euratomo ir ITER).

¹⁶ Gruzija ir Armėnija.

¹⁷ 2013 m. metinės palydovinės navigacijos produktų ir paslaugų pasaulinės rinkos vertė buvo 175 mlrd. EUR, ir tikimasi, kad iki 2020 m. ji pasieks 237 mlrd. EUR.

Mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintoji bendroji programa (BP 7).

Pagal BP 7 vykdoma ES mokslinių tyrimų politika padėjo siekti „Europa 2020“ pagrindinio tikslo – „padidinti investicijas į MTTP iki 3 % BVP“ (2,02 % 2013 m.). Nors vis dar laukiama vykdomo *ex post* vertinimo rezultatų, naujausi dalyvavimo BP 7 duomenys rodo, kad 2007–2013 m. laikotarpiu paskelbus 487 kvietimus teikti paraiškas gauta beveik 136 000 pasiūlymų iš daugiau kaip 600 000 pareiškėjų (organizacijų ir privačių asmenų), o finansavimas suteiktas maždaug 20 %. 2007–2013 m. laikotarpiui atrinktų pasiūlymų bendros projektų sąnaudos buvo 64,3 mlrd. EUR, o prašomas atitinkamas ES finansinis įnašas – 45,4 mlrd. EUR iš visos turėtos 55,5 mlrd. EUR sumos¹⁸.

2007–2013 m. laikotarpiu 46 % visų projektuose dalyvaujančių pramonės organizacijų buvo mažosios ir vidutinės įmonės (MVĮ). **Bendradarbiavimu pagrįstuose projektuose iki 2013 m. spalio mėn. dalyvavo 17,4 % MVĮ; taigi, nustatytas 15 % tikslas viršytas.** Vienai MVĮ, 2007–2013 m. laikotarpiui dalyvaujančiai BP 7, ES vidutiniškai skyrė 259 772 EUR.

Iki 2014 m. gruodžio mėn. buvo įgyvendinti 48 % visų BP 7 mokslinių tyrimų projektų. Apie jų mokslinius rezultatus parengta daugiau kaip 38 600 straipsnių, iš kurių beveik 40 % paskelbta įtakinguose, specialistų recenzuojamuose leidiniuose.

Buvo pranešta, kad pagal 7 288 įgyvendintus BP 7 projektus pateiktos 1 586 intelektinių nuosavybės teisių paraiškos, įskaitant 1 291 patentų paraišką¹⁹ (81 %). Šis santykinai didelis patentų paraiškų procentinis dydis rodo, kad pradėtas naudoti turimas inovacijų potencialas.

Dalyvavimas BP 7 taip pat padėjo išlaikyti tvarų mokslinių darbuotojų užimtumo lygį Europoje. Remiantis 2014 m. vertinimo tyrimais, **įgyvendinant BP 7 projektus, paramą gavusių mokslinių tyrimų grupės įdarbino maždaug 142 000 papildomų mokslinių tyrėjų.** Beveik 43 % pasiliko dirbti savo grupėse ir įgyvendinus projektą (tai reiškia, kad vienas iš 2,3 nusamdytų mokslinių tyrėjų pasilieka dirbti toliau). **Tai reiškia, kad, kaip numatyta, pasibaigus šiam projektui, dalyvaujančiose organizacijose buvo tiesiogiai sukurta 61 000 papildomų**

2014 m. **Nobelio premijos medicinos srityje** buvo bendrai įteiktos profesoriams Edvardui I. Moseriui, May-Britt Moser ir Johnui O'Keefe'ui „už ląstelių, sudarančių padėties nustatymo sistemą smegenyse, atradimus“. Šie laimėjimai buvo padaryti, visų pirma, remiantis bendradarbiavimu pagrįstais mokslinių tyrimų projektais pagal BP 5 ir BP 7. Edvardas Moseris ir May Britt-Moser taip pat yra EMTT dotacijų gavėjai ir buvę programos „Marie Skłodowskos-Curie“ projektų koordinatoriai. 2014 m. **Nobelio premijos chemijos srityje** laimėtojas prof. Stefanus W. Hellas iš Vokietijos vėžio tyrimo centro, buvęs programos „Marie Skłodowskos-Curie“ mokslinis bendradarbis 1996–1997 m.

¹⁸ Duomenų surinkimo iš bendrosios mokslinių tyrimų duomenų bazės (CORDA) data – 2015 m. gegužės 19 d. Likusi lėšų dalis buvo skirta rizikos pasidalijimo finansinei priemonei, ITER branduolių sintezės programai, Jungtinio tyrimų centro tiesioginiams veiksams ir administracinėms išlaidoms.

¹⁹ Be to, Informacijos ir ryšių technologijų programoje nurodytos 295 patentų paraiškos.

darbo vietų. Dalyvavimas bendrojoje programoje taip pat padėjo padidinti moterų mokslinių tyrėjų skaičių paramą gaunančiose mokslinių tyrimų grupėse, taip pat tarptautinių mokslinių tyrėjų skaičių²⁰.

Tuo tarpu veiksmais pagal programą „Marie Skłodowskos-Curie“ 2007–2013 m. laikotarpiu buvo paremta apie 50 000 (136 skirtingas pilietybes turinčių) mokslinių tyrėjų, įskaitant apie 10 000 doktorantų, dirbančių daugiau kaip 81 šalyje.

Daugiau kaip vienoje iš penkių BP 7 projektų pagal „Bendradarbiavimu pagrįstą programą“ dalyvauja atstovai iš vienos kurios iš 105 trečiųjų šalių (22 %). Pagrindinės tyrimų sritys, kuriose dalyvauja trečiosios šalys, yra sveikata, maisto sektorius, žemės ūkis ir biotechnologijos, IRT ir aplinka. JAV ir BRIC šalys yra 5 dažniausiai dalyvaujančios trečiosios šalys.

2014 m. su tarptautiniais dalyviais, pagal BP dalyvaujančiais BP 7 programoje „Bendradarbiavimas“, atliktas apžvalgos tyrimas parodė, kad pagal BP 7 vykdomas tarptautinis bendradarbiavimas yra populiariesnis nei nacionalinis finansavimo mechanizmas, nes dalyvaujant BP 7, galima:

- gauti geresnę prieigą prie tarptautinės mokslinių tyrimų bendruomenės ir (arba) tinklo;
- užmegzti ryšį su geriausiais specialistais srityje;
- įgyti gerą vardą, pareigas ir statusą, kuriuos suteikia dalyvavimas mokslinių tyrėjų grupėse ir (arba) organizacijose;
- pasinaudoti turimo finansavimo ir (arba) papildomo finansavimo svertu poveikiu;
- pasinaudoti sąlygomis, užtikrinančiomis, kad bus įsteigti tarptautiniai konsorciūmai.

Dideli infrastruktūros projektai

2014 m. Šveicarija su ES ir Euratomu pasirašė asociacijos susitarimą, kuris apima kai kurias programas „Horizontas 2020“ dalis, Euratomo mokslinių tyrimų programą ir ITER veiklą 2014–2020 m. laikotarpiu. Todėl šiuo susitarimu užtikrinamas Šveicarijos dalyvavimas ITER veikloje ir suteikiama jai teisė tapti tikrąja Europos ITER įgyvendinimo ir branduolių sintezės energetikos vystymo bendrosios įmonės (F4E) nare, atsakinga už ES įnašą į ITER organizaciją.

Finansinės programos, kuriomis remiamos Europos palydovinės navigacijos sistemos (EGNOS ir „Galileo“) ir Europos žemės stebėjimo sistema „GMES-Copernicus“, davė rezultatų ir 2014 m.

Apie 65 % visų esamų palydovinės navigacijos imtuvų modelių dabar galima naudoti EGNOS, t. y. šie imtuvai dabar gali naudoti EGNOS pranešimą. Europoje daugiau kaip 170 EGNOS pagrįstų nusileidimo metodų dabar taikoma daugiau kaip 110 oro uostų 15-oje šalių ir tai sudaro geresnes navigacijos galimybes leidžiantis oro uoste, esant riboto matomumo sąlygoms. „Airbus A 350“ yra pirmas didelis komercinis orlaivis, galintis nusileidimui taikyti EGNOS. Įmonių pateiktuose 750 užsakymų dažniausias pasirinkimas buvo EGNOS. EGNOS taip pat naudojamas vidaus vandenų navigacijai 400 km ilgio Vengrijoje esančioje Dunojaus upės atkarpoje. Tarptautinė dujų ir naftos bendrovė, siekdama stebėti angliavandenilių gabenimą, į visus savo 1 500 sunkvežimių, esančių Italijoje, ir 400 sunkvežimių, esančių už Italijos ribų, ketina įdiegti EGNOS pagrindu veikiančią įrangą. Apie 90 % aukščiausios klasės kombainų, kuriuos dabar tiekia į prekybą lyderio pozicijas užimantis žemės ūkio įrangos gamintojas, turi EGNOS pagrindu veikiančius imtuvus.

²⁰ Tame pačiame 2014 m. atliktame vertinimo tyrime apytikriai apskaičiuota, kad 44 % papildomai įdarbintų mokslinių tyrėjų buvo moterys. Kalbant apie tarptautinių mokslinių tyrėjų įdarbinimą, deja, BP 7 „Pajėgumai“ ir „Bendradarbiavimas“ konkrečių programų mokslinių tyrėjų grupės buvo mažiau linkusios įdarbinti tarptautinius mokslinius tyrėjus, nei grupės iš programų „Idėjos“ ir „Žmonės“. Programoje „Žmonės“ daugiau kaip du trečdaliai papildomai įdarbintų mokslinių tyrėjų buvo iš užsienio – panašiai, kaip ir programose „Idėjos“ atveju (62 %). Tačiau programose „Pajėgumai“ ir „Bendradarbiavimas“ papildomai įdarbintų tarptautinių mokslinių tyrėjų dalis buvo gerokai mažesnė nei BP vidurkis, kuris vidutiniškai yra 50 %.

Pritaikius taisomąsias priemones programai „Galileo“, ji, po patirtų vėlavimų, vėl yra įgyvendinama tinkamai. 2014 m. rugpjūčio mėn. dėl paleidimo sutrikimų du „Galileo“ palydovai buvo nuvesti į netinkamą orbitą. Jie jau yra perkelti į patobulintą orbitą ir jų bandymų rezultatai, kaip patvirtinta, yra teigiami. „Galileo“ palydovų paleidimas buvo atnaujintas 2015 m. kovo mėn., laikantis bendrojo plano dėl „Galileo“ palydovų konsteliacijos dislokavimo. Pagal „Copernicus“ programą palydovas „Sentinel- 1A“ buvo paleistas 2014 m. balandžio mėn. Po keturių mėnesių jis surinko duomenis, kurie buvo panaudoti, siekiant sudaryti didžiausio per 25 metus šiaurės Kalifornijoje įvykusio žemės drebėjimo padarytos žalos žemėlapi. Tai rodo, kad Europos palydovinio ryšio pramonė yra pajėgi veikti pasauliniu mastu.

Paskolų garantija transeuropinio transporto tinklo projektams

„Paskolų garantijų priemonė, skirta transeuropinių transporto tinklų projektams“ (LGTT) yra 2008 m. sukurta bendra Komisijos ir EIB finansinė priemonė, siekiant paspartinti ir įgyvendinti TEN-T infrastruktūros projektus. Komisijos 250 mln. EUR kapitalo įnašas 2014 m. pabaigoje pritraukė iš viso daugiau kaip 12 mlrd. EUR kapitalo investicijų į šešis rizikingus TEN-T sandorius, susijusius su pajamomis iš gabenimo Prancūzijos, Vokietijos, Portugalijos, Ispanijos ir Jungtinės Karalystės uostų, kelių ir geležinkelių sektoriuose.

Programos „Erasmus“ ir „Marie Skłodowskos-Curie“

Europos veiksmai judumo srityje padėjo siekti strategijos „Europa 2020“ pagrindinio tikslo, kad „bent 40 % 30–34 metų asmenų įgytų aukštąjį išsilavinimą“ (dabar – 36,9 %). **Nuo programos „Erasmus“ vykdymo pradžios programa paskatino daugiau kaip 3 mln. asmenų judumo.**

2014 m. buvo baigtas tyrimas, kuriuo buvo siekiama įvertinti judumo poveikį studentų įgūdžiams ir galimybėms įsidarbinti, ir buvo padaryta išvada, kad **52 % „Erasmus“ studentų patirtis užsienyje pagerino jų įsidarbinti padedančius įgūdžius**²¹. Šiuos įgūdžius ypač vertina darbdaviai, kurie laiko, kad patirtis užsienyje yra svarbi, siekiant pagerinti įsidarbinimo galimybes. Tyrimu nustatyta, kad „Erasmus“ studentai gali lengviau rasti pirmą darbą ir greičiau padaryti karjerą²².

Įmonių konkurencingumo ir mažųjų bei vidutinių įmonių (MVĮ) programa (COSME) ir jos paprogramė „Erasmus“ jauniems verslininkams

Europos veiksmais pagerinta verslo aplinka įmonėms: padedama sutrumpinti įmonės įsteigimo laiką nuo 5,4 darbo dienų 2012 m. iki 3,5 2014 m. (laikas sutrumpintas 35 %) ir sumažinti išlaidas nuo vidutiniškai 313 EUR 2014 m. iki 372 EUR 2012 m. (15 %) mažiau.

Įvertinus programą „Erasmus“ jauniems verslininkams (EJV), nustatyta, kad 36,5 % EJV būsimų verslininkų įsteigė verslą po stažuotės. Atsižvelgiant į tai, kad 2009–2011 m. laikotarpiu naujai įsisteigiančių įmonių sumažėjo 5 %, o 2010–2012 m. įsisteigiančių labai mažų įmonių skaičius sumažėjo 3 %, tai yra teigiamas ir skatinantis rezultatas. Kiti vertinimo tyrime pateikti svarbūs aspektai yra susiję su santykinai aukštu, palyginti su Europos MVĮ vidurkiu, naujų verslininkų išlikimo versle lygiu, ir gebėjimu įdarbinti naujus darbuotojus. Po dviejų veiklos metų lieka tik 79 % naujai

²¹ Siekdamas gauti pakankamai kiekybinių duomenų, tyrimų grupė 2013 m. paskelbė penkias apklausas internetu, kuriose dalyvavo 56 733 studentai (įskaitant pagal programą „Erasmus“ arba kitas programas judumo iniciatyvoje dalyvavusius arba tokioje iniciatyvoje nedalyvavusius studentus), 18 618 absolventai (83 % judumo iniciatyvoje pagal programą „Erasmus“ arba kitas programas dalyvavę studentai), 4 986 darbuotojai (dirbantys akademinį arba ne akademinį darbą, dalyvaujantys judumo iniciatyvoje ir joje nedalyvaujantys), 964 aukštojo mokslo institucijos ir 652 darbdaviai (iš kurių 55 % buvo MVĮ) 34 šalyse programos dalyvėse. Iš viso pagal tyrimą gauta 78 891 atsakymas.

²² Vienas iš trijų studentų, kurie stažavosi pagal programą „Erasmus“, gavo darbą juos priėmusioje bendrovėje, o maždaug vienas iš dešimties „Erasmus“ studentų po stažuotės įsteigė savo bendrovę.

įsteigtų Europos įmonių, ir tik 57 % jų gali švęsti savo trijų metų veiklos sukaktį, tuo tarpu savo veiklą vis dar tęsia 87 % EJV verslininkų.

Kitos programos

Mažesnių programų („Fiscalis“, „Muitinė“ ir „Hercule“) veiklos rezultatų įrodymai gauti 2014 m. Šių programų tikslai nėra tiesiogiai susiję su strategijos „Europa 2020“ tikslais, tačiau jomis sprendžiami specialūs poreikiai, susiję su valstybių narių bendradarbiavimu mokesčių ir muitų srityje ir Sąjungos finansinių interesų apsauga.

Atlikus programos „Fiscalis 2013“ išorės vertinimą, padaryta išvada, kad programa suteikė valstybių narių mokesčių administracijoms veiksmingo keitimosi informacija priemonių (pvz., standartizuotomis mokesčių formomis ir t. t.). Maždaug 75 % biudžeto buvo skirta IT sistemų, kurios padeda mokesčių administracijoms keisti informaciją, eksploatacijai ir paramai. Vienas pavyzdys – PVM informacijos mainų sistema (VIES) internete, leidusi ekonominės veiklos vykdytojams ir nacionalinėms administracijoms sutaupyti 160 mln. EUR. **Veiksmingumas buvo labai pagerintas, kai įdiegus programą buvo racionalizuoti ir supaprastinti informacijos mainai ir stebėjimas, nes buvo standartizuotos, suskaitmenintos ir padarytos tarpusavyje saveikiomis susijusios priemonės. Kalbant apie veiksmingumą, programa „Fiscalis“ padėjo nustatyti apie 3,26 mlrd. EUR nesumokėtų mokesčių ir taip tiesiogiai prisidėti prie Sąjungos kovos su mokesčių slėpimu.**

Įvertinus programą „Muitinė 2013“, nustatyta, kad ji reikšmingai padėjo pagerinti saugą ir saugumą, apsaugoti ES finansinius interesus ir palengvinti prekybą. Finansuojamos transeuropinės IT sistemos suteikė galimybę Europos Sąjungai ir dalyvaujančioms šalims dalytis našta. Be to, finansuojamos rizikos valdymo sistemos padėjo **padidinti pavojingų prekių kontrolę ir veiksmingai nustatyti bei surinkti muitų mokesčius. Muitų sąjunga tapo saugesnė, o tai turėjo tiesioginį ir teigiamą poveikį ES finansinių interesų apsaugai.** Vertinant taip pat buvo nustatyta, kad finansuojami tinklų kūrimo veiksmai buvo labai svarbūs ir padėjo nuosekliai taikyti muitų srities teisės aktus, skleisti geriausią patirtį ir sukurti pasitikėjimą, kurio reikia administracijoms, kad jos galėtų veikti išvien.

Vertinimuose pateikta keletas rekomendacijų, kurių dauguma buvo susijusios su eksploatavimu (pavyzdžiui, dėl IT sistemų ir programų patobulinimo). Rengiamas veiksmų planas, kuriame bus išdėstyta, kaip į šias eksploataavimo rekomendacijas bus atsižvelgta dabartiniu programavimo laikotarpiu.

Programos „Hercule“ vertinime padaryta išvada, kad programos tikslai buvo įgyvendinti ir pasiektas numatytas poveikis, t. y. apsaugoti Sąjungos finansiniai interesai, ir kad gauti tokie rezultatai: i) suteikta parama teisėsaugos sistemai ir muitų valdžios institucijoms; ii) pagerintas bendradarbiavimas ir iii) suteikta prieiga prie duomenų ir analizės. Tačiau atlikus vertinimą taip pat nustatyta, kad veiksmingumą galima pagerinti, jei valstybės narės dalytų geriausią įrangos įsigijimo ir viešųjų pirkimų patirtimi.

Su veikla susiję rezultatų aspektai

2014 m. Komisija, įgijusi teigiamos patirties įgyvendindama atskiras ankstesnės DFP mokslinių tyrimų ir inovacijų programų dalis, pradėjo aktyviau naudotis vykdomųjų įstaigų paslaugomis. 2014 m. apibendrinamojoje ataskaitoje nustatyta keletas uždavinių dėl valdymo priežiūros ir (arba)

atskaitomybės, susijusios su programų valdymo perdavimu vykdomosioms įstaigoms (VĮ) ir bendroms įmonėms (BĮ), ir pasiūlė imtis atitinkamų taisomųjų veiksmų.

Apskritai 2014 m. **mokslių tyrimų generaliniai direktoratai ėmėsi trijų pagrindinių pokyčių, kuriais būtų pagerintas įgyvendinimo veiksmingumas ir efektyvumas:**

- **Bendro paramos centro (BPC) įsteigimas.** Įgyvendinant BP 7 per atskirus generalinius direktoratus ir kitas įstaigas, kai kuriais atvejais pagal atskiras programų dalis imta taikyti skirtingus metodus. Į tai atkreipė dėmesį Audito Rūmai, prašydami sistemingai ir vienodai elgtis su visais gavėjais ir nuosekliai įgyvendinti bendrąją programą. Komisija atsižvelgė į šias rekomendacijas: BPC vaidmuo yra koordinuoti, prižiūrėti ir užtikrinti nuoseklumą atskirose įgyvendinimo įstaigose ir taip užtikrinti, kad gavėjams būtų taikomos vienodos sąlygos.
- **Bendros audito tarnybos (BAT) įsteigimas.** Įgyvendinant programą „Horizontas 2020“ BAT vykdys visus auditus, įskaitant vykdomųjų įstaigų ir bendrų įmonių auditus. Tai didelis žingsnis į priekį, siekiant užtikrinti suderintą metodą ir mažesnę audito našta naudos gavėjams.
- 2014 m. **buvo sukurtas naujas internetinis dalyvių portalas**, kuriame buvo naujai sugrupuota visa susijusi informacija apie ES mokslinių tyrimų, inovacijų ir konkurencingumo programas. Pareiškėjams ir paramos gavėjams portale suteikta viena bendra prieiga prie visų programos „Horizontas 2020“ paramos schemų ir šios srities atvirų konkursų. Siekdama padaryti sistemą kuo paprastesne vartotojams, Komisija nuolat konsultuojasi su jais.

B) EKONOMINĖ, SOCIALINĖ IR TERITORINĖ SANGLAUDA (1B biudžeto išlaidų kategorija)

Finansinės programos 1B išlaidų kategorija apima Europos regioninės plėtros fondą (ERPF), Sanglaudos fondą (SF), Europos socialinį fondą (ESF), įskaitant Jaunimo užimtumo iniciatyvos (JUI) specialų papildomą asignavimą ir Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondą (EPSAF). Visos šios programos įgyvendinamos pagal pasidalijamojo valdymo principą.

ERPF, SF ir ESF sudaro ES sanglaudos politiką. Šios politikos pagrindinis tikslas yra stiprinti regionų ir valstybių narių ekonominę, socialinę ir teritorinę sanglaudą, sutelkiant išteklius į mažiau išsivysčiusius regionus ir valstybes nares. Sanglaudos politika taip pat yra svarbiausia ES investicinė priemonė siekiant strategijos „Europa 2020“ tikslų, kuriais remiamas ekonomikos augimas ir darbo vietų kūrimas ES lygmeniu, ir struktūrinės reformos nacionaliniu lygmeniu. Keliose valstybėse narėse (HU, SK, LT) sanglaudos finansavimui skiriama daugiau nei 50 % investicijų biudžeto, ir tai rodo jo svarbą remiant strategines investicijas tose šalyse. Kitose valstybėse narėse įnašas yra kuklesnis, visų pirma, labiau išsivysčiusiuose („Konkurencingumas“) regionuose ir valstybėse narėse.

Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondas (EPSAF) yra naujas fondas, įsteigtas vietoj nutrauktos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims programos, kurio konkrečiam tikslui skirtomis lėšomis prisidedama prie skurdo panaikinimo ir didžiausias dėmesys skiriamas pagalbai maistu ir pagrindinei materialinei pagalbai, taip pat labiausiai skurstančių asmenų socialinei įtraukčiai.

Kalbant apie biudžeto įsipareigojimų asignavimus, 2014 m. pagal 1B išlaidų kategoriją programoms skirti 47,5 mlrd. EUR, o tai sudaro 35,9 % viso ES biudžeto pagal 1–4 išlaidų kategorijas.

	įsipareigojimų asignavimai (mln. EUR)
Regionų konvergencija (mažiau išsivystę regionai)	23 243,6
Pereinamojo laikotarpio regionai	4 695,8
Konkurencingumas (labiau išsivystę regionai)	7 400,5
Sanglaudos fondas (SF)	7 936,2
Europos teritorinis bendradarbiavimas	505,7
Atokiausi ir retai apgyvendinti regionai	209,1
Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondas	514,3
Jaunimo užimtumo iniciatyva (specialus papildomas asignavimas)	1 804,1
Kita	1 187,1
IŠ VISO PROGRAMOMS	47 496,4

2014–2020 m. laikotarpiu investicijoms į sanglaudos politiką skirta iš viso 351,8 mlrd. EUR. Tai, kad 2014–2020 m. laikotarpio teisės aktai buvo priimti tik 2013 m. gruodžio mėn., pavėlino partnerystės susitarimų, kuriuose nustatyti valstybių narių strateginiai investicijų prioritetai, ir šiuos prioritetus investicijomis paverčiančių veiksmų programų (VP) priėmimo procesą. Dėl to buvo vėluojama pradėti įgyvendinimą 2014 m. pradžioje, kaip numatyta, tačiau Komisija paspartino paskesnį darbą, kad užtikrintų, jog visi partnerystės susitarimai būtų priimti iki 2014 m. pabaigos. Diskusijos su valstybėmis narėmis dėl VP buvo tęsiamos 2015 m. EPLSF atveju diskusijos buvo užbaigtos, ir Komisija visas VP priėmė iki 2015 m. kovo mėn. Sanglaudos politikos atveju (ERPF; SF; ESF) iki 2015 m. balandžio mėn. iš 311 VP buvo priimta 241 (77 %). Kalbant apie Jaunimo užimtumo iniciatyvą, kriterijus atitiko 20 valstybių narių, o JUI komponentas įtrauktas į 34 VP. 33 iš šių VP jau yra priimtose. Taip pat buvo priimtose dar 24 EKPF remiamos Europos teritorinio bendradarbiavimo programos. Priimtose visos 20 valstybių narių²⁴ veiksmų programos, o kelios Ispanijos, Italijos ir Čekijos programos dar turi būti patvirtintos. Tai reiškia, kad pagal šias programas pirmaisiais naujojo programavimo laikotarpio metais rezultatai nebus išsamūs.

2014–2020 m. laikotarpiu sanglaudos politikos išteklių bus sutelkti į kelias politikos sritis, kuriomis prisidedama prie strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo, tokiu būdu siekiant pagerinti ES investicijų poveikį. Vykstant Europos semestro procesui, diskusijose dėl VP Komisija siekė susieti investavimo prioritetus pagal VP su konkrečios šalies rekomendacijose nustatytais problemomis. Pavyzdžiui, Bulgarijoje sanglaudos politikos investicijomis bus siekiama pagerinti verslo aplinką, visų pirma, MVĮ galimybes gauti finansavimą (tai yra keliose rekomendacijose, skirtose šiai valstybei narei (2012–2014 m.), nustatyta struktūrinė problema. Remiantis 2015 m. kovo mėn. viduryje pateikta informacija, iš visų iki šiol priimtų EKPF ir SF VP, 86,1 mlrd. EUR bus investuota į pažangųjį augimą (40,2 mlrd. EUR MTTP ir inovacijoms, 13,5 mlrd. EUR skaitmeninei darbotvarkei, 32,4 mlrd. EUR MVĮ), o 88,2 mlrd. EUR tvariam augimui (37,6 mlrd. EUR mažo anglies dioksido kiekio ekonomikai; 33,5 mlrd. EUR į transporto ir energetikos infrastruktūrai ir 17,1 mlrd. EUR aplinkos išsaugojimui ir apsaugai). ESF savo keturiais teminiais tikslais padeda siekti strategijos „Europa 2020“ užimtumo, švietimo ir kovos su skurdu tikslų. 150-čiai (iš 187) iki balandžio mėn. pabaigos priimtų VP pagal ESF ir JUI dėl veiksmų, kuriais skatinamas tvarus ir kokybiškas užimtumas, socialinė įtrauktis, švietimas, institucinių gebėjimų stiprinimas ir veiksmingas viešasis administravimas, numatyta 73,3 mlrd. EUR²⁵, kuriais prisidedama prie pažangaus ir integracinio augimo.

2007–2013 m. DFP programų rezultatai ir poveikis

2007–2013 m. sanglaudos politikos programos buvo toliau įgyvendinamos iki 2015 m. pabaigos, o tai reiškia, kad, siekiant galutinių tikslų, dar bus padaryta reikšminga pažanga.

Iki 2013 m. padaryti Sanglaudos politikos laimėjimai, apie kuriuos buvo pranešta, yra, visų pirma, pagrįsti naujausia turima stebėjimo informacija, gauta iš metinių įgyvendinimo ataskaitų, kurias valstybės narės pateikė 2014 m. viduryje. Nurodyti laimėjimai turėtų būti vertinami atsižvelgiant į bendrą strategijos „Europa 2020“ įgyvendinimo pažangą, apibūdintą šios ataskaitos 1.1 skirsnyje.

ERPF ir SF informacija, pateikta toliau esančių diagramų pavidalu, yra pagrįsta pagrindiniais rodikliais, kurie gali būti apibendrinami ES lygmeniu²⁶. ESF atveju ši informacija dažniausiai yra duomenys apie gavėjus ir duomenys iš ESF ekspertų vertinimo tinklo apibendrinamosios ataskaitos (EVT ataskaitos),²⁷ kurioje apibendrinami valstybių narių surinkti įrodymai.

Taip pat reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad rodikliai, kurių informaciją bus galima apibendrinti ES lygmeniu, 2007–2013 m. laikotarpiu nebuvo privalomi, taigi, ataskaitos nėra išsamios, išskyrus privalomąją ataskaitą dėl ESF dalyvių²⁸. Pagrindiniai rodikliai atspindi tik tam tikrus politikos, o ne konkrečios programos rezultatus. Jie parodo veiklos, vykdomos per sanglaudos politiką mastą; šia veikla prisidedama (nors ir nežymiai) prie „Europa 2020“ prioritetų įgyvendinimo.

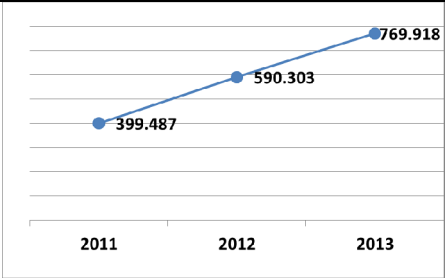
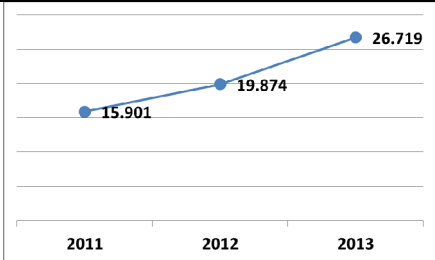
Pažangus augimas (ERPF ir ESF)

Remiantis valstybių narių pateikta informacija, **sanglaudos politikos investicijos pažangaus augimo srityje padėjo pagerinti aukštos kvalifikacijos darbuotojų ir jaunimo užimtumą, verslumą ir skaitmeninį ryšį visoje ES.**

Pavyzdžiui, 2007–2013 m. laikotarpiu ERPF ir SF padėjo sukurti daug darbo vietų (1 pav.) ir palengvino 26 700 įmonių bendradarbiavimą su mokslinių tyrimų institutais (2 pav.).

Naujų darbo vietų sukūrimo atveju šis skaičius sudarė 59 % 2007 m. nustatyto tikslo, o tai rodo, kad pasaulinio finansinio ir ekonominio nuosmukio poveikis mažėja. Šias aplinkybes iliustruojant skaičiais, reikėtų pasakyti, kad dėl 2007–2013 m. laikotarpiu sukurtų darbo vietų užimtumas padidėjo 4,7 %, kad būtų pasiektas „Europa 2020“ tikslas – 75 % dalyvavimo koeficientas.

Bendradarbiavimo su mokslinių tyrimų institutais paramą gavusių įmonių skaičius atitiko 87 % iš pradžių nustatyto tikslo, o tai reiškia, kad iš pradžių nustatytas tikslas bus visiškai pasiektas iki 2015 m. Tačiau šis skaičius sudaro tik labai mažą ES įmonių dalį.

 <table border="1"><thead><tr><th>Metai</th><th>Sukurta darbo vietų</th></tr></thead><tbody><tr><td>2011</td><td>399,487</td></tr><tr><td>2012</td><td>590,303</td></tr><tr><td>2013</td><td>769,918</td></tr></tbody></table>	Metai	Sukurta darbo vietų	2011	399,487	2012	590,303	2013	769,918	 <table border="1"><thead><tr><th>Metai</th><th>Įmonių, bendradarbiaujančių su mokslinių tyrimų institucijomis</th></tr></thead><tbody><tr><td>2011</td><td>15,901</td></tr><tr><td>2012</td><td>19,874</td></tr><tr><td>2013</td><td>26,719</td></tr></tbody></table>	Metai	Įmonių, bendradarbiaujančių su mokslinių tyrimų institucijomis	2011	15,901	2012	19,874	2013	26,719
Metai	Sukurta darbo vietų																
2011	399,487																
2012	590,303																
2013	769,918																
Metai	Įmonių, bendradarbiaujančių su mokslinių tyrimų institucijomis																
2011	15,901																
2012	19,874																
2013	26,719																
1 pav. Sukurta darbo vietų <i>Šaltinis. ERPF ir SF metinės įgyvendinimo ataskaitos</i>	2 pav. Įmonių, bendradarbiaujančių su mokslinių tyrimų institucijomis, skaičius <i>Šaltinis. ERPF metinės įgyvendinimo ataskaitos</i>																

Pasitelkus ERPF finansavimą, **buvo įgyvendinta maždaug 74 100 mokslinių tyrimų, technologinės plėtros (MTTP) ir inovacijų projektų**, didžioji jų dalis – labiau išsivysčiusiuose regionuose (konkurencingumo regionuose). **Tai leido sukurti beveik 34 800 tyrėjų visos darbo dienos ekvivalento darbo vietų**, iš esmės po lygiai mažiau išsivysčiusiuose regionuose (konvergencijos regionuose) ir konkurencingumo regionuose. Prieiga prie didelės spartos ryšio tinklų yra esminis konkurencingumo ir ekonomikos augimo veiksnys. ERPF investavo į plačiajuosčio ryšio plėtrą, visų pirma mažiau išsivysčiusiuose regionuose. **Prieigos prie plačiajuosčio ryšio galimybė dabar priartėjo prie 100 % beveik visuose ES regionuose**, o tai leidžia sumažinti mažiau išsivysčiusių regionų nepatogumus, kai verslas vykdomas naudojantis skaitmeniniu tinklu. Tačiau tinklo aprėptis yra didesnė, nei namų ūkių poreikis, nors paskutiniaisiais metais jis reikšmingai išaugo (nuo 56 % 2009 m. iki 76 % 2013 m.). **Vykdant sanglaudos politiką, papildomai paremta dar maždaug 5 mln. namų ūkių, kad jie galėtų gauti prieigą prie plačiajuosčio ryšio tinklo iki 2013 m. pabaigos.** Graikija, Prancūzija, Portugalija ir Lenkija susidūrė su įgyvendinimo sunkumais, kuriuos Komisija šalina 2014–2020 m. laikotarpio programose.

Svarbiausias darbo vietų kūrimo šaltinis iš visų ERPF bendrai finansuojamų intervencijų iki šiol yra parama įmonėms. **Iki 2013 m. pabaigos, siekiant paremti investicijas į MVĮ, visoje ES buvo įgyvendinta 209 000 ERPF projektų. Tai turėjo tiesioginį poveikį: mažose ir vidutinėse įmonėse buvo sukurta mažiausiai 274 000 darbo vietų (daugelyje programų šis rodiklis nėra nurodytas). Be to, visoje ES suteikta veiklos pradžios parama maždaug 98 000 naujų įmonių (105 % iš pradžių numatyto tikslo).** ERPF parama buvo teikiama kaip dotacijos arba kaip finansinė pagalba ne dotacijų forma, taip pat ERPF finansuojamiems verslo paramos centrams teikiant konsultacijas ir rekomendacijas.

Jau turima paramos įmonėms analizė, atliekama vykdant ERPF ir Sanglaudos fondo *ex post* vertinimą, ankstyvoji grįžtamoji informacija: iki šiol išsamiai išanalizuotomis 394 politikos priemonėmis suteiktas finansavimas beveik 240 000 įmonių, iš kurių 54 % buvo labai mažos įmonės (mažiau nei 10 darbuotojų), 30 % – mažosios įmonės (10–49 darbuotojai) ir 16 % – vidutinės įmonės (50–249 darbuotojų).

Iš 115 000 įmonių, kurių veiklos sektorių buvo galima nustatyti, 43 % buvo gamybos, 17 % – didmeninės ir mažmeninės prekybos, 9 % – IRT, 6 % – turizmo, 7 % statybų sektoriaus ir 25 % – kitų sektorių įmonės.

Nuolatinį ERPF *ex post* vertinimą taip pat sudaro paramos didelėms įmonėms nagrinėjimas, per kurį nustatyta, kad septyniose šalyse, kurios gavo didžiausią paramą didelėms įmonėms absoliučia verte²⁹, 13 % (4,6 mlrd. EUR) paramos įmonėms tenka didelėms įmonėms. Parama trijose šalyse – PL, PT ir DE – sudaro pusę visų išlaidų. Kalbant apie tai, kokią dalį visos ERPF paramos, sudaro parama didelėms įmonėms, didžiausia dalis tenka Austrijos, Portugalijos ir Čekijos didelėms įmonėms. Septyniose tirtose šalyse parama buvo suteikta 2 800 didelėms įmonėms. Vidutinė parama vienai įmonei sudarė 1,6 mln. EUR. Ekstrapoliavus šiuos duomenis, gali būti apskaičiuota, kad Europos Sąjungoje ERPF paramą gavo iš viso maždaug 4 000 didelių įmonių (palyginti su 230 000 MVĮ projektų). 79 % ERPF paramos skirta gamybos sektoriui.

ESF atveju Europos įmonių tinklo (EJT) ataskaitoje dėl 2007–2013 m. laimėjimų pateikiami duomenys apie tai, kad daugelyje ESF finansuojamų intervencijų dėmesys buvo skiriamas jaunimui. Iš bendro projektų dalyvių skaičiaus 20,9 mln. (31 %) sudarė jaunimas.

Įsidarbinimo galimybių projektuose beveik 5,6 mln. (29 %) visų dalyvių sudarė jaunimas – daugiausiai iš ES, FR ir UK.

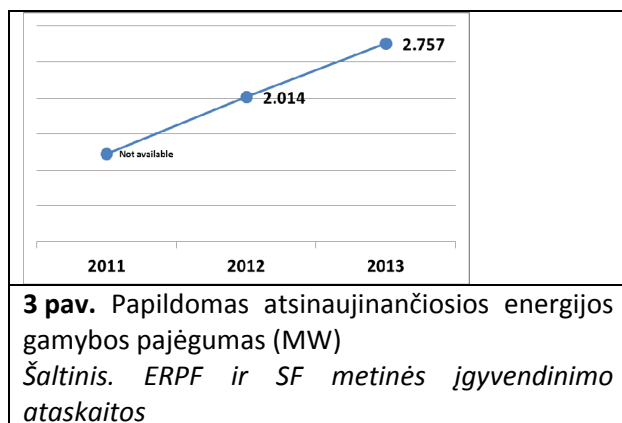
Žmogiškojo kapitalo stiprinimo projektuose daugiau kaip 10,3 mln. dalyvių (40 %) buvo 15–24 metų jaunimas. Tai rodo, kad didelė dalis projektų skirta švietimui ir mokymui, nes daugelis šių jaunuolių vis dar mokosi mokykloje arba universitete.

Pažangus augimas (ERPF ir SF)

Remiantis naujausiais valstybių narių pateiktais duomenimis, sanglaudos politikos investicijomis pasiektas pažangus augimas atskiruose intervencijų sektoriuose yra nevienodas. To priežastys ir Komisijos korekciniai veiksmai yra paaiškinti toliau.

Siekiant užtikrinti tvarų vystymąsi ir ekonomikos augimą, sanglaudos politika investuojama į potvynių ir miškų priešgaisrinės apsaugos priemones. Iki 2013 m. pabaigos **daugiau kaip 7 mln. asmenų pasinaudojo potvynių apsaugos priemonėmis, o daugiau kaip 28 mln. – miškų priešgaisrinės apsaugos projektais**. Šie skaičiai jau viršija 2015 m. tikslą (24 mln. asmenų), o tai rodo, kad padaryta didelė investicijų į šį sektorių pažanga.

Prisidedant prie atitinkamo strategijos „Europa 2020“ tikslo įgyvendinimo, iki 2013 m. pabaigos buvo sukurtas **beveik 2 700 MW papildomas atsinaujinančiosios energijos gamybos pajėgumas**, kuris sudaro 0,72 % apskaičiuoto būtiniausio faktinio elektros gamybos pajėgumo visoje ES (3 pav.).

Be to, buvo įgyvendinta daug projektų, siekiant padidinti daugiabučių namų ir viešųjų pastatų energijos vartojimo efektyvumą, visų pirma, ES-12 šalyse, kuriose šių abiejų tipų namai suvartoja daug energijos. Šių investicijų efektyvumas ir veiksmingumas vertinami atliekant nuolatinį *ex post* vertinimą.

Dėl ES bendrai finansuojamų investicijų 2013 m. pabaigoje papildomai daugiau kaip **4,2 mln. asmenų užtikrintas geresnis vandens tiekimas, o daugiau kaip 5,5 mln. asmenų suteikta galimybė naudotis patobulintais nuotėkų valymo įrenginiais**. Tačiau šie laimėjimai sudaro tik 25 % visų 2015 m. tikslų, o tai rodo, kad iškilo didelė rizika, jog tikslai gali likti neįgyvendinti. Dideli vėlavimai įgyvendinant projektus užregistruoti BG, SL ir ES, dėl to, kad ilgai užtrunka viešųjų pirkimų procedūros, dėl ekonominio nuosmukio statybų sektoriuje ir atitinkamai bankrutavusių rangovų, dėl ilgai trunkančių nacionalinių teritorijų planavimo procedūrų, o kai kuriais atvejais ir dėl pagalbos gavėjų (dažniausiai – vietos valdžios institucijų) menko techninio ir finansinio pajėgumo. Į naują sanglaudos politikos teisinę sistemą įtrauktos *ex ante* sąlygos padės pašalinti šias kliūtis 2014–2020 m. programose, ir tai

taip pat turėtų turėti teigiamą poveikį projektų įgyvendinimui paskutiniaisiais 2007–2013 m. veiksmų programų metais. Šiomis sąlygomis siekiama spręsti problemas, kurios, kaip rodo ankstesnė patirtis, yra, visų pirma, susijusios su programų įgyvendinimu, t. y. konkrečių ES teisės aktų perkėlimu, strateginių ES projektų finansavimu arba administraciniais ir instituciniais gebėjimais.

Transporto srityje nutiesta daugiau kaip 3 700 km naujų kelių, iš kurių 1 800 km priklauso TEN-T tinklui. Be to, pasinaudojant ES finansavimu, atnaujinta daugiau kaip 3 000 km (72 % bendro tikslo) geležinkelio linijų. Prie nustatytos pažangos labiausiai prisidėjo PL, CZ, PT ir BG. Tas pats pasakytina apie Vengriją, nepaisant problemų, susijusių su projekto atrankos kriterijų taikymo tvarkingumu. Tačiau kai kuriuos projektus vis dar vėluojama įgyvendinti dėl užsitęsusių viešojo pirkimo ir planavimo procedūrų. Tai visų pirma pasakytina apie geležinkelio projektus sanglaudos šalyse, kurių laimėjimai, kaip nurodyta 2013 m. pabaigoje, sudaro tik apie 20 % bendrų tikslų. Sunkumai bus šalinami 2014–2016 m. laikotarpiu, įgyvendinant Komisijai ir nacionalinėms valdžios institucijoms glaudžiai bendradarbiaujant parengtus veiksmų planus.

Atliekant ERPF ir Sanglaudos fondo *ex post* vertinimą, buvo užduoti klausimai dėl to, ar metinio įgyvendinimo ataskaitose pateikta pakankamai informacijos apie didelio masto projektus³⁰ (daugelis jų įgyvendinami transporto ir aplinkos apsaugos srityse). Buvo nustatyta, kad ši informacija dažniausiai nebūdavo pateikiama, arba ji būdavo prastos kokybės. Remdamiesi valdymo institucijų tyrimu, tyrimo autoriai nustatė, kad iš viso 50 patvirtintų didelio masto projektų fiziniai darbai buvo pradėti tik 2014 m. spalio mėn. Tai sudaro apie 7 % patvirtintų didelio masto projektų. Daugiau kaip pusė jų yra ES-15 valstybėse narėse.

ERPF taip pat prisidėjo prie labiau tausojančio viešojo transporto, ir tai rodo šis pavyzdys:

Penkios pagrindinės Europos viešojo transporto įmonės prisijungė prie tarptautinės iniciatyvos „Ticket to Kyoto“. Kartu jos keičiasi informacija, kuria inovacijas ir bando praktinius sprendimus viešojo transporto CO₂ kiekiui sumažinti. 5 didžiausių viešojo transporto operatorių koordinavimas neturi precedentų ir yra geras pridėtinės vertės, sukuriamos ES bendradarbiavimo iniciatyvomis, pavyzdys. Jis padėjo sumažinti planavimo sąnaudas, nes padidėjo galimų tiekėjų skaičius, buvo galiausiai organizuoti bendri konkursai, ir nustatytos geriausio įgyvendinimo sąlygos, sukuriant bendrą metodą, kuris gali būti tiesiogiai pritaikytas kitose pramonės šakose. Bendra projekto investicija buvo 12 mln. EUR. Pusę šios sumos suteikė ERPF.

Pažangus augimas (ERPF ir ESF)

ERPF ir ESF glaudžiai bendradarbiauja tarpusavyje, siekdami užtikrinti, kad esamos problemos būtų sprendžiamos integruotai investuojant tiek į materialiąją infrastruktūrą, tiek į neprivalomas priemones, kurios, pvz., apima švietimą ir mokymą.

Rezultatai, pateikti ESF skirtoje EVT 2007–2012 m. laikotarpio ataskaitoje, rodo, kad finansuojamų programų, kuriose, kaip užregistruota iki 2012 m. gruodžio mėn., dalyvavo 68 mln. asmenų, poveikio mastas buvo didelis. Šios priemonės padėjo surasti darbą daugiau kaip 5,7 mln. dalyvių, o 79 % šių darbo vietų sukurta ES, FR, PL ir UK. Kvalifikaciją įgijo beveik 8,6 mln. asmenų, iš kurių 78 % CZ, DE, ES, FR, IT, NL, PL, SK ir UK; iš visų kvalifikacijas įgijusių asmenų daugiau kaip 3,4 mln. pagerino savo darbo kvalifikacijas. Beveik 550 000 dalyvių patys susikūrė darbo vietą (dirba savarankiškai) arba įsteigė naują įmonę – daugiausiai tokių rezultatų pasiekta DE, ES, FI, FR, GR ir IT.

Valstybių narių pateiktų įgyvendinimo ataskaitų analizė rodo, kad ESF plečia esamas intervencijas remdama grupes (pavyzdžiui, vyresnio amžiaus asmenis (50+), etnines mažumas, kalinius, romus) ir politikos sritis, kurios kitu atveju nebūtų remiamos (taikymo srities poveikis). Taip yra, pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje, kur nacionalinės valdžios institucijos laikosi nuomonės, kad ESF finansavimu plečiama pagalba tikslinėms grupėms, kurios nepatenka į pagrindinių gavėjų kategorijas, taip pat išplečiamos veiklos rūšys ir teikiama intensyvesnė parama asmenims, susidūrusiems su didžiausiais integravimosi į darbo rinką sunkumais (t. y. diskriminuojamiems mažumos atstovams, psichikos sveikatos problemų turintiems asmenims, fizinę negalią turintiems asmenims ir buvusiems kaliniams).

Galimybės įsidarbinti programose ESF intervencijų poveikis yra matuojamas įsidarbinusių ir savarankiškai dirbti pradėjusių asmenų skaičiumi arba didesnes galimybes įsidarbinti turinčių asmenų skaičiumi. Valstybių narių atlikti vertinimai rodo **didelius grynuosius užimtumo ir nedarbo, susijusio su ESF veikla, skirtumus. Pavyzdžiui, yra didesnė tikimybė, kad įsidarbinti pavyks ne kontrolinių grupių asmenims, bet ESF remiamose intervencijose dalyvaujantiems asmenims.** Keliuose vertinimuose taip pat pabrėžiami vadinamieji netiesioginiai rezultatai, susiję su prieiga prie užimtumo intervencijų, įskaitant, pavyzdžiui, nepriklausomesnę ir veiksmingesnę darbo paiešką, didesnę pasitikėjimą savimi, didesnę motyvą dirbti ir didesnę socialinę integraciją apskritai.

Socialinės įtraukties projektuose ESF veikla buvo nukreipta į ypač pažeidžiamas grupes darbo rinkoje: migrantus (7 %), etnines mažumas (12 %), neįgaliuosius asmenis (14 %), asmenis su pradiniu ar nebaigtu viduriniu išsilavinimu (45 %). Kadangi tikslinės grupės yra labai įvairios, veiksmingiausios ESF intervencijos yra tos, kurios yra parengtos šių grupių poreikiams tenkinti.

Siekiant sustiprinti žmogiškąjį kapitalą, ESF padėjo dažniau įtraukti į mokymo ir švietimo projektus visų pirma jaunimą, migrantus ir žemos kvalifikacijos asmenis (46 % dalyvių geriausiu atveju turi tik nebaigtą vidurinį išsilavinimą). Kai kuriose valstybėse narėse ESF taip pat buvo pasinaudota siekiant paaukštinti dirbančiųjų kvalifikacijas arba įdiegti mechanizmus, kurie padėtų atpažinti esamas kompetencijas (DK, ES).

Kaip pranešama, didinant administracinius gebėjimus dalyvavo daugiau kaip 913 000 asmenų, iš kurių didžioji dalis – beveik 891 000 – pirmiausia buvo viešojo administravimo įstaigų, viešųjų tarnybų ir socialinių partnerių darbuotojai. Pagrindinis šios politikos srities rezultatas – didėjantis kvalifikuotų darbuotojų (dažniausiai viešųjų tarnybų darbuotojų) skaičius. Remiantis tik penkių valstybių narių (CY, GR, HU, MT ir RO) duomenimis, kvalifikacijas įgijo daugiau kaip 157 000 asmenų³¹. ERPF atveju, kaip rodo dabar turima apibendrinta stebėjimo informacija, **pasiekta reikšminga investicijų į švietimo ir vaikų priežiūros infrastruktūrą pažangą; remiamos infrastruktūros pajėgumas – beveik 6,2 mln. žmonių, ir tai jau viršija 2015 m. tikslą – 5,2 mln.**

Su eksploatavimu susiję veiklos rezultatų aspektai

Komisija vykdo keletą veiksmų, kuriais siekia užtikrinti patikimesnę įgyvendinimo sistemą, kuri palengvins programos tikslų įgyvendinimą. Šie veiksmai taip pat turėtų padėti išspręsti problemas, kurias 2014 m. Audito Rūmai nurodė savo penkiose specialiosiose ataskaitose dėl ERPF ir SF programomis remiamų investicijų 2000–2006 m. ir 2007–2013 m. programavimo laikotarpiams³². Šiose ataskaitose Audito Rūmai rekomendavo užtikrinti, kad už programos įgyvendinimą atsakingos institucijos, nustatydamos investicijų prioritetus, daugiau dėmesio skirtų projektų veiksmingumui, efektyvumui ir ekonomiškumui, ir kad projekto įgyvendinimo stebėjimas būtų vykdomas taikant tinkamus ir skaidrius veiklos rodiklius.

Vienas iš veiksmų – Komisijos iniciatyva, neviršijant savo kompetencijos pagal pasidalijamojo valdymo principą, kuria šalinami administracinių gebėjimų valstybėse narėse trūkumai. Tai daroma organizuojant susitikimus techniniais klausimais, tikslingai konsultuojant ir palaikant dialogą su nacionalinės valdžios institucijomis. Be to, 2014 m. Komisija kartu su 2015 m. ketinama įgyvendinti mokymo programa, pateikė naują viešųjų pirkimų vadovą su išsamiomis rekomendacijomis gavėjams. Tikimasi, kad šis naujas vadovas padės iš esmės pagerinti viešųjų pirkimų praktiką, kuri yra viena pagrindinių priemonių, siekiant užtikrinti bendrai su fondais finansuojamų intervencijų ekonomiškumą. Komisija parengė tarpusavio pagalbos priemonę, kuria siekiama pagerinti fondų paramos įgyvendinimą vietoje valstybėms narėms keičiantis patirtimi ir teikiant konsultacijas – ekspertų bandomieji mainai turi įvykti 2015 m. Tikimasi, kad šie veiksmai iš esmės pakeis 2014–2020 m. programų įgyvendinimą.

Nauja 2014–2020 m. teisinė sistema turi naujų elementų: ji yra labiau orientuota į rezultatus ir susieja finansuojamus veiksmus su konkrečios šalies rekomendacijomis pagal Europos semestrą; joje nustatytos *ex ante* sąlygos, siekiant užtikrinti griežtą sistemos įgyvendinimą nuo pat įgyvendinimo pradžios; kasmet teikiama ataskaita apie našumo ir rezultatų rodiklius pagal prioritetinę kryptį, taip pat nustatytos griežtos nuostatos dėl valstybių narių atliekamų poveikio vertinimų.

Komisijos vidaus audito tarnyba atliko veiklos auditą, kuriame vertinamas Komisijos pirminių pasiūlymų dėl ESI fondų ir teisinio proceso galutinių rezultatų atotrūkis, taip pat, kokia yra galutinė rizika, susijusi su programos tikslų įgyvendinimu. Šio audito rezultatai bus pateikti artimiausiais mėnesiais Komisijos metinėje vidaus audito ataskaitoje³³.

2.2. Tvarus augimas. Gamtos ištekliai (2 biudžeto išlaidų kategorija)

Finansinės programos 2 išlaidų kategorija apima du bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) ramsčius, t. y. I ramstį, kurį sudaro su rinka susijusios išlaidos ir Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) finansuojamos tiesioginės išmokos, ir II ramstį, kurį sudaro kaimo plėtros parama, finansuojama Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF). BŽŪP įgyvendinama pagal pasidalijamojo valdymo principą. Be to, ši išlaidų kategorija apima Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondą (EJRŽF) (pagal pasidalijamąjį ir tiesioginį valdymą) ir Bendros žuvininkystės politikos (BŽP) tarptautinio aspekto paketą, taip pat pagal Aplinkos ir klimato politikos programą (LIFE), taikant tiesioginį valdymą, vykdomą veiklą klimato ir aplinkos srityse.

Veikla, numatyta pagal šią biudžeto išlaidų kategoriją, labiausiai prisidedama prie strategijos „Europa 2020“ tikslų, o kai kuriais atvejais, kai investuojama į darbo vietų kūrimą ir inovacijas, prie pažangaus ir integracinio augimo.

Apsirūpinimo maistu saugumas ir pažangaus, tvaraus ir integracinio ES žemės ūkio ir kaimo vietovių augimo skatinimas yra pagrindiniai bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) tikslai 2014–2020 m. laikotarpiu. Pagal EŽŪGF įgyvendinamomis priemonėmis siekiama toliau pagerinti pirminių gamintojų padėtį maisto grandinėje, priartinti ES prekių kainas prie pasaulinių kainų ir paremti ūkių pajamas išmokant tiesiogines išmokas, kurios dabar didžia dalimi yra atsietos nuo gamybos. Pagal BŽŪP antrąjį ramstį EŽŪFKP tikslu išlieka kaimo vietovių ekonominė, socialinė ir aplinkosaugos gerovė, taip pat kaimo aplinkos tvarumas. EŽŪFKP prisidės prie strategijos „Europa 2020“ tikslų įgyvendinimo pagal naują Bendrą strateginę programą, kuri yra taip pat taikoma ERPF, EDF, SF, EJRŽF.

Pagal naują finansinę programą pagrindiniai EJRŽF prioritetai yra ekologiškai tvarios, efektyviai išteklius naudojančios, inovacinės, konkurencingos ir žiniomis grindžiamos žvejybos ir akvakultūros

skatinimas, BŽP įgyvendinimo skatinimas, užimtumo ir teritorinės sanglaudos didinimas, prekybos ir perdirbimo skatinimas, taip pat integruotos jūrų politikos (IJP) įgyvendinimo skatinimas. Naujoji programa LIFE yra konkreti finansavimo priemonė, skirta veiksams aplinkos ir klimato srityje, kuri turėtų būti taikoma kartu su pagrindiniu 2014–2020 m. DFP metodu – tai reiškia, kad veiksmai aplinkos ir klimato srityje yra sudėtinė pagrindinių priemonių ir intervencijų dalis³⁴.

Kalbant apie biudžeto įsipareigojimų asignavimus, 2014 m. pagal 2 išlaidų kategoriją programoms skirti 59 mlrd. EUR, o tai sudaro 44,6 % viso ES biudžeto pagal 1–4 išlaidų kategorijas.

Programa	2014 m. biudžeto įsipareigojimų asignavimai (mln. EUR)
Europos žemės ūkio garantijų fondas (EŽŪGF) – su rinka susijusios išlaidos ir tiesioginės išmokos	43 778,1
Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai (EŽŪKPF)	13 990,3
Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas (EJRŽF)	861
Aplinkos ir klimato politikos programa (LIFE)	403,4
IŠ VISO	59 032,7

2014 m. buvo pereinamieji metai, kai įvykdžius BŽŪP 2013 m. reformą pradėta taikyti atnaujinta rinkos priemonių sistema, o 2015 m. pradėta įgyvendinti pertvarkyta tiesioginių išmokų sistema. Komisija daugiausiai pastangų įdėjo į 2014–2020 m. kaimo plėtros programų (KPP) nagrinėjimą ir patvirtinimą, ir naujos tiesioginių išmokų schemos įgyvendinimo užtikrinimą. Komisija yra numačiusi iki 2015 m. gegužės mėn. pabaigos patvirtinti iš viso 51 KPP (iš 118-os), o kitas programas numatoma patvirtinti 2015 m.

Taip pat įdėta daug pastangų, kad EJRŽF veiksmų programos būtų greičiau patvirtintos ir taip atsverti nepatogumai dėl pavėluotai 2014 m. gegužės mėn. priimto EJRŽF reglamento. Iki 2015 m. balandžio mėn. Komisija patvirtino 5 veiksmų programas³⁵ (iš 27).

Pavėluotai priėmus LIFE reglamentą ir, atitinkamai, 2014–2017 m. daugiamečę darbo programą, buvo šiek tiek vėluojama pradėti naująją LIFE programą. Nepaisant to, pirmas kvietimas teikti paraiškas buvo sėkmingai paskelbtas 2014 m.

2007–2013 m. DFP programų rezultatai ir poveikis

Toliau pateikti rezultatai yra iš esmės pagrįsti naujausia turima stebėjimo informacija apie programų įgyvendinimą.

2014 m. žemės ūkio sektoriui įtakos turėjo kainų nuosmukis žemės ūkio ir energijos sektoriuose bei Rusijos 2014 m. rugpjūčio mėn. paskelbto draudimo importuoti ES maisto produktus reikšmingas poveikis. **Nepaisant šių sudėtingų ekonominių aplinkybių, bendra žemės ūkio politika užtikrinama, kad žemės ūkio pajamos ES sumažėtų nežymiai.** Šį poveikį padėjo sukurti tiesioginės išmokos, taip pat iškart po Rusijos paskelbto draudimo įgyvendintos BŽŪP priemonės, siekiant stabilizuoti rinkas. 2003–2013 m. laikotarpiu³⁶ žemės ūkio sektoriaus pajamos ES-27 valstybėse narėse sumažėjo 8 %, ir vis dar yra žemesnės už ES vidurkį. Tačiau, nors žemės ūkio pajamos ES-15 sumažėjo, tuo pačiu laikotarpiu ES-12 jos išaugo iki 43 % (nepaisant to, kad pirminis dydis buvo daug mažesnis). **Apskaičiuota, kad ES-27 žemės ūkio pajamos, jei nebūtų teikiama BŽŪP tiesioginė parama, būtų 22 % žemesnės, tačiau jos atskirose valstybėse narėse labai skiriasi ir priklauso nuo ūkių struktūros.**

Įgyvendinama BŽŪP pagal susijusius reikalavimus buvo toliau skatinamas tvarus gamtos išteklių valdymas ir kovos su klimato kaita veiksmai: tiesioginės išmokos išmokamos, jei ūkininkai laikosi pagrindinių standartų, susijusių su aplinka, maisto sauga, gyvūnų ir augalų sveikata bei gyvūnų gerove, taip pat taikant specialias kaimo plėtros priemones, pavyzdžiui, agrarinės aplinkosaugos priemones ir ekologinį ūkininkavimą. Ploto didinimas įgyvendinant agrarinės aplinkosaugos programas 2007–2013 m. programavimo laikotarpiu (46,9 mln. ha, kurie sudaro daugiau kaip 25 % naudojamų žemės ūkio naudmenų ploto ES-27 2013 m.) padėjo reikšmingai pagerinti ES ūkininkavimo aplinkosauginį veiksmingumą. **2001–2012 m. laikotarpiu žemės ūkio sektoriaus išmetamų teršalų kiekis ir toliau mažėjo vidutiniškai 1,7 % per metus. Žemės ūkio sektoriaus išmetamųjų teršalų dalis bendrame kiekyje taip pat toliau mažėjo.**

Įvairiomis BŽŪP priemonėmis taip pat skatinamas darnus teritorinis vystymasis Europos Sąjungoje. Pavyzdžiui, **pajamų parama, teikiama didžiąjai daliai žemės ūkio valdų (jų iš viso yra 12 mln.) ir su jomis susijusiems 25 mln. asmenų, yra esminis užimtumo išlaikymo elementas.**

Be to, **parama inovacijoms iki šiol buvo skirta 136 000 ūkių, kurie įdiegė į savo ūkių verslą naujus produktus arba technologijas**, pavyzdžiui, naujai Estijos aukštųjų technologijų bioetanolio įmonei, perdirbančiai daržovių ir cukrinių runkelių atliekas. Nauja įmonė sukūrė 20 papildomų darbų vietų regione ir dabar yra pajėgi iš perdirbamų daržovių ir cukrinių runkelių atliekų pagaminti 5 000 litrų bioetanolio per dieną – tai aiškiai rodo, kad investicijos yra veiksmingos.

EŽF (EJRŽF pirmtako) atveju dėl finansinio ir ekonominio nuosmukio įgyvendinimas sulėtėjo, visų pirma daugumoje Viduržemio jūros ir Juodosios jūros regionų valstybių narių. Tai patvirtina faktas, kad iki 2014 m. gegužės mėn. pabaigos valstybės narės – prisiėmė įsipareigojimus tik dėl 85 % visų asignavimų, o dėl didelės dalies EŽF asignavimų dar turi būti įsipareigota. Tai rodo, kad **visapusiškai įgyvendinti programos tikslus bus vargiai įmanoma, nepaisant Komisijos nuo 2012 m. liepos mėn. taikomų taisomųjų veiksmų**, t. y. priimtų veiksmų programų pakeitimų, siekiant pritaikyti bendro finansavimo normas, perskirstyti išteklius pagal prioritetus ir atsižvelgti į automatinį įsipareigojimų panaikinimą.

Perdirbimo veiklai, kuri yra dažniausiai taikoma EŽF priemonė, skirta beveik 17 % EŽF įsipareigojimų. Teikdamas finansinę paramą beveik trečdaliui visų investicijų šiame sektoriuje, EŽF prisidėjo prie ES žuvų perdirbimo sektoriaus gerų ekonominės veiklos rezultatų – šis sektorius, remiantis 2014 m. duomenimis, uždirba 27,9 mlrd. EUR pajamų.

EŽF³⁷ 4 krypties priemonių tyrimas rodo, kad **tvarus žuvininkystės ir akvakultūros sričių vystymas duoda perspektyvių, teigiamų rezultatų**. Iki 2014 m. pabaigos išliko veikiančiomis dauguma iš 312 žuvininkystės vietos veiklos grupių (ŽVVG) ir patvirtinta daugiau nei 9 800 projektų – daug daugiau nei 2013 m. pabaigoje (6 363 projektai)³⁸. Taip pat buvo apskaičiuota, kad pasinaudojant pagal 4 kryptį teikiama parama būtų galima įsteigti daugiau kaip 200 naujų įmonių ir maždaug 7 300 naujų darbo vietų, o dar 12 500 darbo vietų būtų išsaugota – apskaičiuotos sukurtos arba išsaugotos vienos darbo vietos sąnaudos būtų 32 000 EUR.

EŽF taip pat padėjo sukurti geresnę žvejybos pajėgumo ir turimų žuvų išteklių pusiausvyrą, padėdamas iki 2014 m. gegužės mėn. visam laikui nutraukti beveik 4 100 žvejybos laivų eksploataciją – per vienus metus 2,5 % daugiau.

Dėl „LIFE+“ programos (jos pirmtakė – „LIFE“) paskutinių programavimo metų Komisija 2014 m. patvirtino finansavimą 225 naujiems projektams. Buvo atrinkti projektai, kuriuos pateikė gavėjai iš

visų 28 valstybių narių; projektai apima veiksmus gamtos apsaugos, klimato kaitos, aplinkos politikos ir informavimo bei ryšių aplinkos klausimais visoje ES. Apskritai, į juos ketinama investuoti iš viso maždaug 589,3 mln. EUR, iš kurių 282,6 mln. EUR skirs ES.

Su veikla susiję rezultatų aspektai

2014 m. Audito Rūmai paskelbė keturias specialiąsias ataskaitas, apimančias Komisijos įsipareigojimus žemės ūkio ir kaimo plėtros srityse.³⁹ Be kita ko, Audito Rūmai rekomendavo gerinti investicijų veiksmingumą ir efektyvumą, taip pat stiprinti pagal BŽŪP taikomų sistemų stebėjimą ir vertinimą.

Į Audito Rūmų rekomendacijas Komisija atsižvelgė rengdama 2014–2020 m. programas. Įgyvendinant BŽŪP, pradėta taikyti griežtesnė stebėjimo ir vertinimo sistema, kuri padės geriau atsekti finansuojamų intervencijų veiksmingumą ir efektyvumą. Pirmą kartą stebėjimo ir vertinimo sistema apims visą BŽŪP (abu ramsčius) ir į ją bus įtraukti našumo, rezultatų ir poveikio rodikliai, kurie padės įvertinti, kaip yra įgyvendinami bendrieji politikos tikslai.

Atsižvelgiant į bendrus ESI fondų pokyčius, EJŖŽF 2014–2020 m. laikotarpiu taip pat yra labiau orientuotas į rezultatus. Programavimo procesą grindžiant aiškia intervencijos logika, jis yra organizuojamas sistemingiau, taikant Sąjungos prioritetų hierarchiją, specialius tikslus ir priemones. Visa tai atitinkamai yra įtraukiama į bendruosius finansinius, našumo ir rezultatų rodiklius, kurie bus atidžiai stebimi taikant sugriežtintą stebėjimo ir vertinimo sistemą.

EŽF atveju iš Audito Rūmų ataskaitos⁴⁰ paaiškėjo, kad priemonė nepadėjo sukurti ekonominės naudos ir suteikti veiksmingos paramos tvariai akvakultūros plėtrai. Auditoriai nustatė, kad įgyvendinamais projektais paprastai nepavykdavo pasiekti planuojamų rezultatų. Siekdama užtikrinti, kad akvakultūrai skirtos ES lėšos būtų išleidžiamos tikslingai, Komisija paprašė nacionalinių institucijų remiantis strateginėmis gairėmis⁴¹ parengti akvakultūros plėtros kiekvienoje valstybėje narėje daugiamečius nacionalinius planus. Laikydamosi *ex ante* išankstinių sąlygų dėl akvakultūros, Komisija nepriims EJŖŽF veiksmų programų, nebent valstybės narės būtų pateikusios daugiamečius nacionalinius strateginius planus dėl tvarios akvakultūros skatinimo, kai tinkama.

Siekdama užtikrinti sklandžią naujų programų pagal šią biudžeto išlaidų kategoriją įgyvendinimo pradžią, Komisija taip pat įdiegė kelis papildomus veiksmų patikslinimus darbinio lygmeniu. Konkrečiai, siekiant suteikti pagalbą valstybėms narėms rengiant 2014–2020 m. kaimo plėtros programas, 2012 m. buvo įsteigta Kaimo plėtros po 2013 m. darbo grupė. Darbo grupė reguliariai susitinka nuo 2012 m., be kita ko, tam, kad sukurtų valstybėms narėms rekomendacijų dokumentus dėl politikos turinio, o administratoriams – dėl pateiktų programų įvertinimo (pvz., išsamius kontrolinius sąrašus dėl kiekvienos kaimo plėtros priemonės). Be to, buvo įsteigta nuoseklumo laikymosi taryba. Ji užtikrino, kad būtų laikomasi nuoseklaus metodo tam tikrais susijusiais klausimais, konkrečiai, planuojamų intervencijų sinergijos ir papildomumo su intervencijomis pagal BŽŪP pirmąjį ramsį ir kitais Sąjungos fondais, pasiūlė konkrečių kaimo plėtros priemonių įgyvendinimo metodą ir t. t.

2014 m. Komisija pagal pasidalijamojo valdymo principą pagrindinę savo biudžeto dalį skyrė mažųjų ir vidutinių įmonių reikalų vykdomajai įstaigai (EASME) kontrolės, mokslinių rekomendacijų ir Integruotos jūrų politikos (IJP) srityje. Remiantis sąnaudų ir naudos analize, tikimasi, kad vykdomoji įstaiga 2014–2020 m. programavimo laikotarpiu padės sutaupyti beveik 5 mln. EUR, palyginti su scenarijumi, jei programą įgyvendintų pati Komisija.

Nuo 2014 m. gegužės 1 d. LIFE įgyvendinimas buvo perduotas EASME. Šiai vykdomajai įstaigai perduota programos dalis yra susijusi su dotacijų, skirtų vadinamųjų tradicinių ir gebėjimų stiprinimo projektų veiksmams įgyvendinti ir NVO veiklos dotacijomis pagal naują teisinį pagrindą. Šiais perdavimais EASME įgyja teisę nustatyti tarp LIFE, programos „Horizontas 2020“ ir kitų jos valdomų programų sinergijos.

2.3. Saugumas ir pilietybė (3 biudžeto išlaidų kategorija)

Programoms pagal 3 biudžeto išlaidų kategoriją sunaudojama nedidelė dalis ES biudžeto (1,2 % ES 2014 m. biudžeto pagal 1–4 išlaidų kategoriją); šios programos įgyvendinamos tiesiogiai arba pagal pasidalijamojo valdymo principą.

Programomis siekiama prisidėti prie aukšto lygio politinių tikslų, t. y. sukurti atvirą ir saugią ES, Europos teisingumo ir teisių erdvę, pagerinti ES piliečių sveikatą, apsaugoti vartotojus ir paremti jaunimą, kultūrą bei skatinti dialogą su piliečiais. Kadangi šių kategorijų biudžetas yra nedidelis, jis negali būti tiesiogiai siejamas su šių tikslų įgyvendinimu.

3 biudžeto išlaidų kategorijai 2014 m. buvo skirta 1,49 mlrd. EUR biudžeto įsipareigojimų asignavimų.

Programa	2014 m. biudžeto įsipareigojimų asignavimai (mln. EUR)
Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondas (PMIF)	403,3
Vidaus saugumo fondas (VSF)	399,1
Maistas ir pašarai	253,4
Teisių, lygybės ir pilietiškumo programa	55,3
Teisingumo programa	47,0
Sjungos civilinės saugos mechanizmas	28,2
Europa piliečiams	25,6
Vartotojų programa	24,1
Kiti veiksmi ir programos, IT sistemos, įstaigos	259,1
Iš viso	1 495

Įgyvendinti prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondą (PMIF) ir Vidaus saugumo fondą (VSF) buvo vėluojama, nes vėluota priimti teisės aktus: pagrindiniai deleguotieji ir įgyvendinimo aktai buvo priimti 2014 m. balandžio mėn. ir liepos ir (arba) spalio mėnesiais. Metinės darbo programos, kuriose nustatomi abiejų fondų finansavimo prioritetai, buvo priimtose 2014 m. rugpjūčio mėn. Jų pagrindu Komisija patvirtino valstybių narių nacionalines programas: iki 2015 m. balandžio mėn. iš viso patvirtintos 22 iš 58 nacionalinių programų, o likusias numatyta patvirtinti iki 2015 pabaigos. Programa „Kūrybiška Europa“ buvo vykdoma beveik taip, kaip numatyta, ir pirmieji projektai buvo įtraukti į rezultatų sklaidos IT programą VALOR paskutinįjį metų ketvirtį. Pagal kitas programas, pavyzdžiui, Teisingumo programą ir Teisių, lygybės ir pilietybės programą, 2014 m. pavyko tik pasirašyti kelis dotacijų susitarimus. Tačiau tai neturėtų turėti įtakos bendram 2014 m. biudžeto asignavimų įgyvendinimui, kuris bus tęsiamas 2015 m.⁴²

2007–2013 m. DFP programų rezultatai ir poveikis

Ex post vertinime pagal civilinės saugos finansinę priemonę ir Bendrijos civilinės saugos mechanizmą⁴³, kurie yra Sąjungos civilinės saugos mechanizmo (SCSM) pirmtakai, padaryta išvada, kad koordinuoti reagavimo į nelaimės veiksmai buvo veiksminga ir koordinuota pagalba. Kalbant apie ES pridėtinę vertę, vertinime nustatyta, kad **83 % projektų be ES bendro finansavimo nebūtų buvę įgyvendinama, nepaisant jų svarbos, nes jais stiprinamas dalyvaujančių valstybių bendradarbiavimas; šalinamos nacionalinio reagavimo pajėgumų spragos ir suteikiamas matomumas Europos Sąjungai.**

Taip pat buvo vertinamos programos „Geresnis mokymas rūpinantis maisto sauga“ (GMRMS) ir „Europos piliečių metai (2013 m.)“. Pirmajame vertinime padaryta išvada, kad **mokymo kokybė yra aukšta (85 % dalyvių nurodo didelį pasitenkinimo lygį), o programos išlaidos iš esmės atitinka kitų panašių programų išlaidas.** Tačiau vertinime taip pat pabrėžta, kad veiksmingumas galėtų būti pagerintas tikslingiau renkantis dalyvius ir suaktyvinant sklaidą. Antrame vertinime padaryta išvada, kad „Europos piliečių metams (2013 m.)“ skirti finansiniai ištekliai neatitiko iniciatyva siekiamo masto ir suprastino jos tvarumą. Tačiau nustatyta, kad atskirų rūšių veikla veiksmingai padėjo pagerinti piliečių žinias apie savo, kaip ES piliečių, teises.

Su veikla susiję rezultatų aspektai

Dviejose specialiosiose ataskaitose Audito Rūmai nagrinėjo finansuotas migracijos, prieglobsčio ir vidaus saugumo srities programas. Nustatyta, kad Išorės sienų fondas (ISF)⁴⁴ padėjo valdyti išorės sienas ir skatino finansinį solidarumą. Tačiau ataskaitoje taip pat pabrėžiama, kad ES pridėtinė vertė buvo ribota ir kad jos veiksmingumą suprastino valstybių narių iš dalies neveiksmingos valdymo sistemos ir nepakankamas stebėjimas.

Antroje audito ataskaitoje vertinama Šengeno informacinė sistema II (SIS II). Šiuo atveju Audito Rūmai nustatė, kad Komisija įdiegė centrinę sistemą daugiau nei šešeriais metais vėliau, nei buvo iš pradžių numatyta, o pradinę biudžeto sąmatą viršijo aštuonis kartus. Vėlavimo ir išlaidų viršijimo priežastis iš esmės buvo probleminės valdymo aplinkybės⁴⁵, dėl to Komisijos gebėjimas spręsti vykdymo klausimus buvo ribotas.

2014 m. Komisija įgyvendino keletą priemonių, siekdama atsižvelgti į ankstesnių programų įgyvendinimo patirtį ir skleisti gerąją patirtį.

Pavyzdžiui, Komisija į VSF teisinį pagrindą įtraukė privalomus rodiklius veiksmingumui ir efektyvumui stebėti. Tai turėtų pagerinti įrodymų rinkimą ir taip užtikrinti, kad būsiami vertinimai bus pagrįsti kiekybiniais duomenimis. Buvo atsižvelgta į civilinės saugos finansinės priemonės Išorės vertinimo rekomendacijas ir kai kurios iš jų buvo įtrauktos į SCSM. Dabar, pavyzdžiui, didesnis dėmesys yra skiriamas pratyboms, mokymui, projektams ir ekspertų mainams, ir tai turėtų pagerinti mechanizmų veikimą.

Kitomis programomis taip pat imtasi konkrečių veiksmų, siekiant pagerinti jų veiksmingumą ir efektyvumą. Pavyzdžiui, sveikatos ir vartotojų programoms suteikta prieiga prie programos „Horizontas 2020“ dotacijų valdymo IT platformos, o tai padėjo sutaupyti maždaug 60 darbuotojo darbo dienų paraiškų vertinimo ir pateikimo etape (tai atitinka maždaug 2 % visų skyriaus žmogiškųjų išteklių išlaidų). Apskritai, taip pat buvo siekiama sumažinti dalyvių administracinę naštą, Komisijos išlaidas ir klaidų.

2.4. Europos vaidmuo pasaulyje (4 biudžeto išlaidų kategorija)

Programomis pagal 4 biudžeto išlaidų kategoriją ir Europos plėtros fondo lėšomis finansuojami įvairūs Sąjungos išorės politikos aspektai. Didelę dalį lėšų, numatytų pagal 4 išlaidų kategoriją, netiesiogiai valdo ir įgyvendina trečiosios organizacijos, pavyzdžiui, JT agentūros, o likusią dalį tiesiogiai valdo Komisija (daugiausiai dotacijas) arba netiesiogiai šalys gavėjos, arba jos valdomos pagal pasidalijamojo valdymo principą.

Kalbant apie biudžeto įsipareigojimų asignavimus, 2014 m. pagal 4 biudžeto kategoriją programoms skirta 8,3 mlrd. EUR, o tai sudaro 6,3 % viso 2014 m. ES biudžeto pagal 1–4 biudžeto išlaidų kategorijas.

Programa	2014 m. biudžeto įsipareigojimų asignavimai (mln. EUR)
Vystomojo bendradarbiavimo priemonė (VBP)	2 345,0
Europos kaimynystės priemonė (EKP)	2 315,0
Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP)	1 478,6
Humanitarinė pagalba	1 081,7
Pagalbinė taikos ir stabilumo užtikrinimo priemonė (IcSP)	276,8
Bendros užsienio ir saugumo politikos operacijos (BUSP)	301,1
Kita ⁴⁶	515,3
IŠ VISO	8 313,5

Europos plėtros fondas finansuojamas ne iš ES biudžeto. Svarbiausios programos finansine prasme padeda siekti ES pirminio vystymosi pagalbos tikslo „sumažinti, o ilgainiui ir panaikinti skurdą“ (SESV 208 straipsnis). Tai yra Vystomojo bendradarbiavimo priemonė (VBP); Europos plėtros fondas (EPF) ir Europos kaimynystės priemonė (EKP) – ji taip pat apima plačius reformos tikslus, kuriais prisidedama prie politinių reformų, ekonominės integracijos ir migracijos valdymo. Kitos finansiškai svarbios programos yra Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP), kuria padedama narystei besirengiančioms valstybėms pasirengti ES narystei; humanitarinė pagalba, kuria suteikiama *ad hoc* pagalba ir parama labiausiai pažeidžiamiems asmenims, nukentėjusiems nuo stichinių nelaimių arba žmogaus sukeltų krizių; konflikto prevencijos ir tarptautinio saugumo stiprinimo priemonės (Pagalbinė taikos ir stabilumo užtikrinimo priemonė (IcSP) ir bendros užsienio ir saugumo politikos (BUSP) operacijos). Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriama šioms pagrindinėms programoms.

Finansavimas 2014 m. buvo teikiamas pagal ankstesnes programas (2007–2013 m. DFP). 2014 m. kovo mėn. priėmus pagrindinius teisės aktus, buvo parengtos daugiamečių orientacinės programos

naujam 2014–2020 m. DFP laikotarpiui, tačiau faktiškai daugumos programų įgyvendinimą buvo galima pradėti tik 2015 m. arba vėliau. Siekiant skirti didesnę dėmesį rezultatams, programavimo dokumentai yra sistemingai pagrįsti aiškia intervencijos logika, nustatančia kiekvieno sutelkimo reikalaujančio sektoriaus konkrečius tikslus ir susijusius rezultatų rodiklius. Jie tada turėtų tapti rezultatų grandinės, kuriamos įgyvendinimo laikotarpiu, dalimi ir turėtų būti stebimi taikant sugriežtintų stebėjimo ir vertinimo sistemų struktūrą.

Atsižvelgiant į tai, kad vėluojama patvirtinti 2015 m. kovo mėn. pradėjusį veikti 11-ąją Europos plėtros fondą (ankstesnė schema nustojo galioti 2013 m. paskutinį ketvirtį), pagal 10-ąją EPF buvo įdiegta pereinamoji veiklos tęstinumo užtikrinimo priemonė.

2007–2013 m. DFP rezultatai ir poveikis

ES parama vystymuisi padeda siekti Jungtinių Tautų Tūkstantmečio vystymosi tikslų (TVT), kurių pažanga, be kita ko, vertinama remiantis skurdo mažinimo, švietimo ir sveikatos rodikliais, kuriais remiantis nustatyti 2015 m. tikslai. Nors šiems rodikliams poveikį daro ne tik ES parama vystymuisi, bet ir daugybė kitų veiksnių, jie rodo, kad ES šalys partnerės pasiekė ilgalaikės vystymosi pažangos.

TVT poveikio skurdui rodiklis

1990–2015 m. laikotarpiu per pusę sumažinti visiškame skurde gyvenančių asmenų skaičių

Tikslas pasiektas 2010 m.: geri rezultatai mažinant skurdą pasiekti Rytų Azijoje ir Ramiojo vandenyno regione, tačiau Afrikos į pietus nuo Sacharos rezultatai vis dar yra prasti.

TVT poveikio švietimui rodiklis

Užtikrinti, kad iki 2015 m. visų šalių vaikai: berniukai ir mergaitės, galėtų užbaigti pradinę mokyklą

Tikslas nepasiektas: mokyklą pradeda lankyti 90 % vaikų, o baigia – 73 %. Nors padaryta reikšminga pažanga, tikslą pasiekė arba beveik pasiekė tik Rytų Azijos, Ramiojo vandenyno, Europos ir Vidurinės Azijos šalys.

TVT poveikio sveikatai rodiklis

1990–2015 m. laikotarpiu dviem trečdaliais sumažinti vaikų iki penkerių metų amžiaus mirtingumo rodiklį

Tikslas nepasiektas, bet jaunesnių nei penkerių metų vaikų mirtingumas sumažėjo beveik per pusę. Panašu, kad visos besivystančios šalys atsiliks nuo tikslo. Tikslą pavyko pasiekti Rytų Azijos, Ramiojo vandenyno, Lotynų Amerikos ir Karibų regiono šalims.

ES ir valstybės narės kartu teikia pusę pasaulio paramos vystymuisi. Kalbant apie konkrečiai švietimui ir sveikatai skirtą finansavimą pagal 2007–2013 m. DFP, ES suteikė 4,2 mlrd. EUR paramą švietimui 42 šalyse ir 3,2 mlrd. EUR paramą sveikatai 43 šalyse. Toliau pateikti pavyzdžiai parodo, koks yra ryšys tarp ES intervencijų ir pažangos pagal susijusius TVT rodiklius skirtingose šalyse.

Vertinimu nustatyta, kad Mozambike biudžeto parama 2005–2012 m. sudarė galimybę vyriausybei skirti vidutiniškai apie 20 % visų išlaidų švietimui. Dėl to **2012 m., palyginti su 2004 m., 40 % daugiau**

vaikų lankė pradinės mokyklas ir 65 % daugiau vaikų lankė vidurines mokyklas – šis prieauglis didžiausias neturtingesniuose namų ūkiuose. Tačiau absoliutus skurdas šioje šalyje išliko beveik toks pat; viena iš pagrindinių priežasčių yra ta, kad įgyvendinant žemės ūkio politiką, nesugebama ženkliai pagerinti žemės ūkio gamybos. Bangladešui, kur 1990–2015 m. absoliutus skurdas sumažėjo nuo 50 % iki vos daugiau kaip 30 %, ES skyrė 38 mln. EUR maisto saugos programai, kuri padėjo **beveik 325 000 pažeidžiamų ir moterų valdomų namų ūkių išbristi iš visiško skurdo ir užtikrinti namų ūkių mitybos saugumą**. Europos Sąjunga, kaip sektorių paramą, skyrė 47 mln EUR Salvadoro vyriausybės programai, kurios vertė 690 mln. EUR, kad ji teiktų daugiau viešųjų paslaugų neturtingiausiems ir labiausiai pažeidžiamiems asmenims (tikslas – 75 000 arba 13 % visų gyventojų). Iki šiol pasiekti tokie rezultatai: **bazinė pensija dabar papildomai teikiama 30 % (buvo planuota 51 %) vyresnių nei 70 m. asmenų; prevencinę medicininę priežiūrą dabar gauna 226 000 iš 260 000 tikslinių šeimų; buvo įsteigtos septynios iš penkiolikos planuotų smurto prieš moteris tarnybų; 70 % (planuota 80 %) savivaldybių gyventojų turi prieigą prie geriamojo vandens ir pagrindinių sanitarinių paslaugų; daugiau kaip 84 % (planuota 95 %) gyventojų suteikta prieiga prie elektros**. Kadangi projektas vis dar vykdomas, tikimasi, kad tikslai bus pasiekti.

Pagal Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP) šalys kandidatės (Vakarų Balkanų šalys ir Turkija), įgyvendindamos politines reformas ir ES *acquis*, padarė nevienodą pažangą⁴⁷. **Svarbiausi įvykiai yra pradėtos derybos dėl narystės su Serbija; Albanijai suteiktas šalies kandidatės statusas; užbaigtas Juodkalnijos peržiūros procesas ir su šia šalimi pradėtos naujų sričių derybos**. Tačiau Turkija stojimo procesui neigiamos įtakos turėjo areštai ir žiniasklaidos laisvių suvaržymas šioje šalyje. Bosnijoje ir Hercegovinoje integracijos į ES proceso sustabdymas tęsėsi, o finansavimas pagal PNPP buvo sumažintas, nes nebuvo pasiektas susitarimas dėl koordinavimo mechanizmo įsteigimo ir Europos žmogaus teisių teismo sprendimo dėl diskriminuojančių teisinių nuostatų, susijusių su mažumų teisėmis dalyvauti rinkimuose, įgyvendinimo.

Įvertinus PNPP pagalbos infrastruktūros projektams penkiose šalyse 2005–2011 m. laikotarpiu, nustatyta, kad finansuojami projektai buvo tinkamai orientuoti ir atitiko realią paklausą. Daugumos projektų imtys patvirtino, kad prie suteiktos infrastruktūros bei įrenginių galima visapusiškai prisijungti ir jais naudotis taip, kaip nurodyta projekto tiksluose. Vertinant, rasta įrodymų, kad, palyginti su panašiais nacionaliniais veiksmais, PNPP projektai užtikrino ekonominę naudą, nes intensyvi priežiūra ir nepriklausomas pasiūlymų vertinimas leido sumažinti korupciją. Buvo nustatyti skirtingi ES pridėtinės vertės aspektai, t. y. pagerintas strateginis planavimas, techninė pagalba ir gavėjų gebėjimų didinimas; papildomi arba vieninteliai finansavimo šaltiniai ir parodyta ES integracijos nauda.

2014 m. labai sustiprėjus humanitarinėms krizėms, Komisija, pasinaudodama humanitarinės pagalbos struktūra, suteikė paramą labiausiai pažeidžiamiems asmenims iš daugiau nei 80 šalių. Pavyzdžiui, 2014 m., palyginti su 2013 m., pagalba Sirijai **iš ES biudžeto padidėjo 80 % (nuo 515 mln. EUR iki 817 mln. EUR)**. Dėl to buvo galima suteikti paramą 12,2 mln. žmonių, kuriems prireikė humanitarinės pagalbos pačioje Sirijoje, taip pat milijonams Sirijos pabėgėlių ir jas priimančių bendruomenių regione (teikiama skubi medicininė pagalba, apsauga, maisto ir mitybos pagalba, tiekiamas vanduo, sanitarinės ir higienos paslaugos, pastogė ir logistikos paslaugos).

Reaguojant į krizę Sirijoje, ES yra viena iš pagrindinių humanitarinės pagalbos teikėjų: ES institucijos ir valstybės narės kartu įsipareigojo suteikti maždaug 3,6 mlrd. EUR vertės humanitarinę, stabilizavimo pagalbą ir paramą vystymuisi. **Rytų Ukrainai teikiama humanitarinė pagalba buvo tenkinami daugiau kaip 1 mln. perkeltųjų asmenų pagrindiniai poreikiai: jie aprūpinti pastoge, maistu,**

vandeniui, sveikatos priežiūrai, psichologinei ir socialinei pagalbai ir apsaugai rengiantis žiemai. Centrinei Afrikos Respublikai (CAR), kurios daugiau kaip pusė iš 4,6 mln. gyventojų reikalinga humanitarinė pagalba, ES suteikė daugiau kaip 128 mln. EUR pagalbą humanitarinių intervencijų forma, įskaitant pagalbą CAR pabėgėliams kaimyninėse šalyse, ir kelis kartus į CAR oru transportavo pagalbos darbuotojus ir pagalbos siuntas. **Finansavimu buvo patenkinti daugiau kaip 2,6 mln. perkeltųjų asmenų CAR ir mažiausiai 338 500 pabėgėlių bei sugrąžintų asmenų kaimyninėse šalyse** (Kamerūne, Čade, Kongo Demokratinėje Respublikoje) pagrindiniai poreikiai (suteiktas prieglobstis, maistas, vanduo, sveikatos priežiūra, psichologinė ir socialinė pagalba ir apsauga).

Poveikio rodikliais matuojant konflikto intensyvumą šalyse, kuriose buvo vykdomos pagrindinės BUSP operacijos, pastebėta labiau teigiama tendencija nei apskritai pasaulyje, nors tiesioginis priežastinis ryšys negali būti nustatytas dėl išorės veiksnių ir kitų susijusių subjektų poveikio. Kadangi 2014 m. konfliktų skaičius ir jų intensyvumas, palyginti su 2013 m., išaugo nuo 414 iki 424, iš kurių karais buvo 21-as konfliktas (5 intensyvumo lygio), palyginti su 2013 m., vietose, kur buvo vykdomos pagrindinės BUSP operacijos, konfliktai stabilizavosi (Kosove, Afganistane, Sahelio Nigerijoje) ir sumažėjo (Gruzijoje, Malyje ir Kongo Demokratinėje Respublikoje). Tačiau konfliktai suintensyvėjo Palestinos teritorijose, Libijoje ir Ukrainoje.

Gauti IcSP pirmtakės – pasirengimo krizėms pagalbos priemonės, kuriai 2007–2013 m. buvo skirti 103 mln. EUR ir kuria siekiama sukurti institucinius gebėjimus, kad konfliktus būtų galima šalinti tada, kai jie dar neišaugo, – vertinimo rezultatai⁴⁸. Teigiamai įvertinta ir prieita prie labai bendros išvados, kad pasirengimas krizėms yra glaudžiai susijęs su ES tarptautiniais įsipareigojimais ir kad, įgyvendinant finansuojamus projektus, buvo sukurti arba sustiprinti organizacijų gebėjimai prisidėti prie taikos stiprinimo pastangų. Tai buvo pasiekta finansuojant daugiau subjektų (pvz., bendrijų grupes), dalyvaujančių konfliktų prevencijoje, ir daugiau tarpininkavimo procesų bei politinių dialogų. Pavyzdžiui, finansuota ankstyvojo perspėjimo ir skubaus reagavimo sistema Rytų Timore turėjo poveikį vyriausybei, pilietinei visuomenei ir tarptautinėmis agentūromis. Sistemos generuojami duomenys visais lygmenimis naudojami glaudžiai politikos ir saugumo pranešimams, nes sistema patikima ir informacija pateikiama laiku. Tai pagerino bendruomenės pasirengimą ir reagavimą į konfliktines situacijas ir bendruomenių tarpusavio įtaką. Įdiegus sistemą, konfliktų skaičius kelyse teritorijose smarkiai sumažėjo.

Nors sunku tiksliai nustatyti, kiek konfliktų ankstyvojo perspėjimo sistema padėjo išvengti, šiuo atveju visi apklausti suinteresuotieji subjektai parodė, kad sistema yra veiksminga ir kad 70 % konfliktų buvo galima išspręsti iškart vietos lygiu. Tačiau apskritai vertinime teigiama, kad faktinis konfliktų sumažinimas išlieka netolygus, ir atsakomybė tebėra vienu iš pagrindinių poveikį lemiančių veiksnių.

Atsižvelgiant į tai, kad konfliktų prevencijos veikla retai turi tokį ekonominį pelną, kad būtų galima būtų padėti užtikrinti papildomą konkretaus projekto finansavimą, buvo atkreiptas dėmesys į rezultatų tvarumo be papildomos finansinės paramos galimybę. Tokioje situacijoje gali padėti papildomas finansavimas teikiant ilgesnės trukmės paramą vystymuisi. Kituose vertinimuose⁴⁹ taip pat buvo paminėta pagalbos tvarumo problema dėl administracijų ir viešosios tarnybos blogų gebėjimų ir atsakomybės užtikrinimo svarba, siekiant veiksmingumo ir poveikio⁵⁰. Ribota atsakomybė dažnai susijusi su blogai suderintais pagalbos teikėjo tikslais ir vyriausybės interesais, o atsakomybę galima pagerinti politiniu dialogu ir įtraukiant suinteresuotuosius subjektus į strategijos ir programų kūrimą.

Su veikla susiję rezultatų aspektai

Keletas 2014 m. atliktų vertinimų patvirtina sudėtingas išorės pagalbos teikimo aplinkybes: bendradarbiavimą su įvairiais pagalbos teikėjais ir prastus administracijų šalyse partnerėse gebėjimus, taip pat poreikį skubiai reaguoti, esant sudėtingoms aplinkybėms. Pavyzdžiui, Audito Rūmų atliktame humanitarinės pagalbos Haiityje veiklos rezultatų vertinime nurodomos sudėtingos pagalbos teikimo aplinkybės, pavyzdžiui, silpnos nacionalinės valdžios institucijos, ir pažymėta, kad buvo sunku užtikrinti sklandų perėjimą nuo vienos iki kitos skirtingomis priemonėmis finansuojamos veiklos ir koordinuoti veiksmus su daugeliu pagalbos teikėjų. ES bendradarbiavimo su Haičiu 2008–2012 m. (suteikta 485,6 mln. EUR paramos vystymuisi; 210 mln. EUR neatidėliotinai pagalbai) vertinime patvirtinta, kad pagrindinė kliūtis, siekiant veiksmingai įgyvendinti pagalbą, buvo Haičio administracijos institucinis silpnumas. Buvo rekomenduojama, kad valstybės kūrimas būtų svarbiausia ES strategijos dalis, siekiant užtikrinti pagalbos veiksmingumą ir tvarumą.

Apskritai, vertinimuose iš esmės patvirtinta ES bendradarbiavimo svarba ir parodyta, kad ES veiksmams sprendžiami pagrindiniai vystymosi poreikiai, atsižvelgiant į nacionalinius prioritetus. ES veikla pažeidžiamose šalyse įvertinta teigiamai, visų pirma, jos gebėjimas išlikti lanksčia ir laikytis trumpesnio ir ilgesnio laikotarpio metodų sprendžiant pagrindines vystymosi problemas ir reaguojant į nelaimes. Kalbant apie neigiamus dalykus, veiklos rezultatų vertinime kritikuojama, kad pagalba nėra pakankamai sutelkta ir yra susiskaldžiusi⁵¹, o tai silpnina poveikį⁵², sukelia neveiksmingumą, sukuria administracinę naštą ir susilpnina stebėjimo bei veiklos rezultatų sistemą⁵³. Azijos regioninės paramos vystymuisi atveju⁵⁴ buvo nustatyta, kad regioninėmis programomis tikrasis regioninis mastas nebuvo pasiektas. Būtinybė pagerinti programavimo ir šalies, regiono ar sektoriaus platesnės strategijos tarpusavio ryšį patvirtinta kituose vertinimuose⁵⁵.

Pagalbos projektų, finansuojamų pagal ankstesnį DFP laikotarpį, vertinimai atsispindi 2014–2020 m. DFP naujose išorės pagalbos programose pasirinktoje kryptyje: diferencijuoti pagalbą šalims partnerėms, atsižvelgiant į jų konkrečią ekonominę padėtį, sutelkti išteklius ten, kur jų labiausiai reikia (dabar kiekvienos šalies programa taikoma mažiau sektorių nei praeityje), pagerinti ES vykdomą finansinių programų koordinavimą ir siekti kuo didesnio politikos suderinamumo. Taip pat peržiūrimos stebėjimo ir ataskaitų teikimo sistemos, įskaitant, visų pirma, įmonių rezultatų sistemos įdiegimą⁵⁶ – tai taps pagrindu rengiant pirmąją rezultatų ataskaitą 2015 m. Kai šios sistemos bus stipresnės, taip pat pagerės projektų ir strateginių vertinimų kokybė ir naudojimas jais.

3. Išvada

Šių metų ataskaitos pagal 318 straipsnį rezultatuose atsispindi pereinamasis 2014 finansinių metų pobūdis. Tai buvo pirmieji finansinių programų pagal naująjį 2014–2020 m. DFP laikotarpį metai. Kartu buvo toliau finansuojami projektai pagal 2007–2013 m. DFP laikotarpio programas. Daugumos tų programų įvertinimas dar nebaigtas.

Pagal naują 2014–2020 m. DFP pradėtas daugumos programų pagal tiesioginį valdymo principą įgyvendinimas: paskelbti kvietimai teikti paraiškas ir jau suteiktas finansavimas pirmiesiems projektams. Programų, kurioms taikomas pasidalijamojo valdymo principas, įgyvendinimas buvo atidėtas dėl to, kad buvo pavėluota priimti 2014–2020 m. DFP reglamentą ir teisės aktus, kuriais nustatomos nuostatos dėl Europos struktūrinių ir investicinių fondų (ESIF) įgyvendinimo. Dėl to atitinkamai buvo vėluojama pateikti ir patvirtinti partnerystės susitarimus su valstybėmis narėmis ir

jų veiksmų programas. Šių programų įgyvendinimo metinės ataskaitos bus pradėtos rengti tik nuo 2016 m.

Atsižvelgiant į didžiąją ankstesnių programų kritikos, kurią išsakė Audito Rūmai arba kuri buvo pateikta vertinime, dalį buvo pakeista dabartinių programų struktūra: pagerintas veiksmingumas, efektyvumas, stebėjimas ir ataskaitų teikimas. Padaryti keli labai reikšmingi pakeitimai: pavyzdžiui, kelios pagal tiesioginį valdymo principą valdomos programos perduotos penkioms vykdomosioms įstaigoms, įsteigtas programos „Horizontas 2020“ įgyvendinimo bendros paramos centras.

Įgyvendinant 2007–2013 m. DFP, toliau mažintos išlaidos. Įgyvendinama iš esmės pagal planą. Šioje ataskaitoje pateikiami kai kurie mažesnių išlaidų programų, kuriomis buvo siekiama išspręsti specifinius klausimus arba kurios buvo skirtos išlaidų programų atskiriems komponentams, 2014 m. paskelbti *ex post* vertinimai.; Taip pat šioje ataskaitoje pateikiami šių vertinimų rezultatai. Juose pateikiama didžioji dalis turimos informacijos apie ES veiksmų, finansuojamų iš ES biudžeto, pridėtinę vertę. Be to, neišsamus konkrečių projektų pavyzdžių sąrašas pateikiamas šioje ataskaitoje ir prie jos pridėtame Komisijos tarnybų dariniame dokumente (SWD1). Projektų obligacijų iniciatyvos ES pridėtinė vertė ir ES reakcija į Ebolos viruso protrūkį taip pat pateikiami kaip pavyzdžiai.

Apskritai vertinimo ataskaitose ir 2007–2013 m. DFP veiklos rezultatų audite nurodytais rezultatais preliminarai patvirtinama, kad 2014–2020 m. DFP naujose programose pasirinkta kryptis daugiau dėmesio skirti Europos politiniams prioritetams ir „Europa 2020“ tikslams, taip pat įtraukti geresnes veiklos rezultatų pagal nustatytus kriterijus ir tikslus stebėjimo sistemas, yra tinkama.

Vėlesnės ataskaitose šie ankstyvi požymiai bus papildyti ir patvirtinta naujų programų įgyvendinimo pažanga, atitinkamu laiku pateikiant laikotarpio vidurio vertinimo rezultatus (numatyta 2016 m. ir 2017 m.) ir programų pagal ankstesnę DFP rezultatų ataskaitą. Informacija apie tai bus surinkta atlikus 2015 m. ir (arba) 2016 m. pagrindinių programų, kurios dar įgyvendinamos, t. y. Mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos septintoji bendroji programos, ERPF, Sanglaudos fondo ir ESF, *ex post* vertinimus.